

Rechtskundig Weekblad

Vereeniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elken Zondag

Abonnementsprijs : 100 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Alle rechterlijke uitspraken, artikels en andere bijdragen, alsook boeken ter bespreking te zenden aan den secretaris-hoofdopsteller

Mr RENE VICTOR

Justitiestraat, 21, Antwerpen

Opgaaf betreffende intekening en adreswijziging, aanvraag van losse nummers en alle mededeelingen betreffende het beheer te zenden aan den secretaris-schatbewaarder

Mr JOHN STOCKMANS

Mechelsche Steenweg, 201, Antwerpen

De oeconomische gebondenheid der Nederlanden

Rede uitgesproken door Mr M. LAMBREGHTS, op de Plechtige Openingszitting van de Vlaamsche Conferentie der Balie van Antwerpen op 5 November 1938.

Heer Stafhouder,
Mevrouwen,
Mijnheeren,
Waarde Confraters,

Hendrik II, koning van Engeland, regeerde van 1154 tot 1189.

De geschiedenis leert ons dat hij was : een groot vorst.

Ze verhaalt dat hij het feodaal regiem deed plaats ruimen voor de monarchie, zoodat zijn regeering eene der belangrijkste werd in den loop der grondwettelijke geschiedenis van Groot-Britanje.

Hij was het die de grondvesten legde waarop eens de wereldoverheerschende Britsche oeconomie zou worden opgetrokken.

Deze gegevens vindt men terug in elk handboek van geschiedenis.

Het is minder geweten, dat hij deze oeconomische basis slechts kon leggen dank zij de hulp en de medewerking van het volk, dat het gebied der Nederlanden bewoonde.

Op dat oogenblik waren de Britsche staatsfinancies zeer berooid, de munt was tot het uiterst gedevalueerd, zoodat Hendrik II als nieuwe basis voor de oeconomische bedrijvigheid van zijn rijk de munt der Nederlanders invoerde. Men noemde toen ons volk doorgaans Easterling, de mannen uit het Oosten. Daarom

kreeg ook de nieuwe munt dezen naam. Vrij spoedig werd hij tot « sterling » verkort. (1)

En nu de sterling nog troont aan de spits der wereldoeconomie, mag wel eens worden gewezen op dezen onvergankelijken stempel van vroegere Dietsche oeconomische macht, welke door de eeuwen heen op de ontwikkeling van het oeconomische gebeuren werd en blijft gedrukt.

Moesten wij het kronkelend pad der geschiedenis verder overloopen, dan zouden wij aan menigen draai van den weg de sporen kunnen onderlijnen van de zeer gewichtige rol welke de Nederlanden, door de eeuwen heen, in de wereldoeconomie hebben gespeeld.

In het zeer beperkte raam van deze uiteenzetting is zulks niet mogelijk. Zoo wij echter met kennis van zaken een oordeel willen vellen over de oeconomische gebondenheid der Nederlanden, is het volstrekt noodig terug te grijpen naar de periode, welke de thans door ons gekende bedrijfsstructuur heeft zien ontluiken. Ik bedoel de XIXde eeuw.

In 1815 werd plots, en laat het ons bekennen geheel onvoorbereid, het grootste gedeelte der Nederlanden vereenigd in één staatsbestel, onder een koning met breede visie, die buitendien een uitzonderlijk goed onderlegd oeconomist was.

Bij middel van de elementen waarover hij beschikte, legde Willem I de grondvesten waarop een onverwoestbare volkswelvaart kon worden opgetrokken. De resultaten bleven dan ook niet uit en een zeer krachtige herleving trad in.

« De Nederlanden stonden op de voorposten bij elke nieuwe verovering in het wereldruilverkeer, met hun durvende initiatieven, met hun handelsfirmas en hun bankhuizen, met hun koloniale rijkdommen, met hun koopvaardijvloot die de steven richtte naar alle zeeën, met de traditie van handel en scheepvaart en de koopmansgeest in het Noorden, met de veelbelovende steenkoolbekkens van het Zuiden, waar in bevoorrechte aarde de grootnijverheid ging bloeien » (aldus Prof. Eyskens) (2).

Onder de vastberaden leiding van een schranderen vorst werd de oeconomische bedrijvigheid in banen van zeer hoogen bloei geleid. De merkwaardigste verwezenlijkingen van dit helderziend beleid waren : de aanpassing van het Vlaamsch textielwezen aan de koloniale behoeften; de oprichting van de Waalsche zwaarnijverheid ter aanvulling van landbouw en zeevaartwezen; het opbouwen van het organisch ingedeelde havencomplex waaraan Antwerpen en Rotterdam hun structureele verscheidenheid hebben te danken.

Dat na nauwelijks 15 jaar constructief werk dit oeconomisch geheel tot buitengewone stevigheid was uitgebouwd blijkt uit de gebeurtenissen, die de omwenteling van 1830 zijn opgevolgd.

De weerslag van het verbrijzelen van het vastaneengesloten oconomisch geheel dat het Koninkrijk der Nederlanden vormde, wordt best getoetst aan het verloop der Orangistische beweging.

Deze beweging immers vond haar oorzaak en ook haar veerkracht in de sociaal-oconomische ontreddeering, die op de scheiding volgde.

Slechts zeer sporadisch trof men in haar rangen de elementen aan, die later in den Belgischen staat den uitweg zochten welke leidde tot het Flamingantisme: klein-belgische veiligheidsklep, die door het etiket « Vlaming » te plakken op alle Dietschsprekenden van onder de nieuwe rijksgrens, de mythe construeerde van het « Vlaamsche Volk ».

Wanneer op 25 Augustus 1830, na de opvoering van de Stomme van Portici, Fransche uitdagingsagenten de leiding namen van de eerste plunderingen, stellen wij onmiddellijk een reac-

tie vast in die kringen welke het orangisme zullen in leven roepen.

Reeds op 8 September werd te Antwerpen bij middel van een petitie protest aangeteekend tegen de scheidingsgedachte. Ze was ondertee-kend door al wat naam droeg en aanzien bezat in de kringen van nijverheid, zeevaart en handel.

Twee dagen later volgde Gent dit voorbeeld.

Wanneer op 28 September de gebeurtenissen in de Tweede Kamer werden besproken, bekamp-ten vertegenwoordigers uit alle deelen van het land de voorgestelde scheuring der Nederlanden, bij middel van argumenten die meestal waren geput uit den oconomischen toestand :

Geelhand della Faille, vertegenwoordiger van Antwerpen, gaf een zeer gedetailleerd overzicht van de aanvullende en wisselwerkende bedrijvigheid tusschen de verschillende gouwen der Nederlanden : landbouw en zeevaartgebied in het Noorden, nijverheidsgebied in het Zuiden, dit alles verstevigd door uitgestrekte koloniale bezittingen (3).

Van Asch van Wijk, vertegenwoordiger voor Utrecht, na te hebben gewezen op de historische gebondenheid der Nederlanden, schetste de uitzonderlijk gunstige ligging van het deltagebied gevormd door Rijn, Maas en Schelde : « een grondgebied dat het schoonste rijk van Europa vormt » (4).

De stem van het Luikergebied klonk uit den mond van d'Omalius Thierry. Hij zette uiteen waarom « het schoone koninkrijk der Nederlanden zeer gunstig samengesteld was om een der bloeiendste staten van Europa, zooniet de bloeiendste te worden » en hij wees breedvoerig op de oconomische wisselwerking tusschen Noord en Zuid (5).

Over gansch het land werd maar één enkele afgevaardigde gevonden die ten voordeele van de scheiding sprak : het was Ch. de Brouckère, die op sentimenteele gronden de aanhechting bij Frankrijk bepleitte (6).

Wanneer later te Brussel het nationaal Kongres bijeenkwam, konden deze stemmen nog niet worden onderdrukt : Antwerpen sprak er zeer duidelijk bij monde van Osy, en protesteerde omdat de scheiding de Zuidelijke Nederlanden afsneed van de koloniale vaart (7). Ook Lardinois, de vertegenwoordiger van Verviers, stelde vast hoe nadat « landbouw en nijverheid hun voortbrengst hadden verdubbeld... de omwenteling alles omver heeft geworpen » en verder schilderde hij scherp den nood af der

industrielen van Verviers, Luik, Namen en Charleroi (8).

Daartegen zien wij, dat partijgangers der scheiding de aanhechting bij Frankrijk aanprezen juist om aan de ontredde van het bedrijfsleven te verhelpen :

Zoo stemde afgevaardigde Camille De Smet voor den republikeinschen regeeringsvorm, als overgangstoestand naar een aansluiting bij Frankrijk in het belang van handel, nijverheid en landbouw » (9).

Dit was overigens de meening van de Fransche raddraaiers die het oproer hadden op touw gezet, want ook zij waren ervan overtuigd dat vermits de Zuidelijke Nederlanden afzonderlijk oeconomisch niet leefbaar waren, aansluiting bij Frankrijk onvermijdelijk moest volgen.

En werkelijk de toestand van het bedrijfsleven was dan ook zoo goed als hopeloos geworden :

Te Gent en te Luik waren meer dan 100.000 werklieden werkloos gevallen (10).

Op 4 Oktober 1830 moest de stad Gent een leening aangaan om haar werklozen te ondersteunen (11).

Op 12 Oktober werden te Brugge de graanmagazijnen geplunderd. Op 20 Oktober gebeurde dit te Bergen en nog vóór het einde der maand te Edingen, Thuin, Charleroi en te 's Gravenbrakel.

Wanneer te Gent een optocht van 5.000 textielarbeiders, achter de oranjevlag, door de straten der stad trok, kreeg de oppositie stilaan belichaming in den vorm dien wij kennen onder den naam van Orangisme.

Het is Charles Morel, bestuurder der Algemeene Maatschappij (thans Société Générale), toen reeds de machtigste bank van het land, die het Orangisme organiseerde. Hij werd in deze taak bijgestaan door Castillon, bestuurder van de filiale dezer bank te Luxemburg. (12)

Deze beweging steunde meestal op de handelaars, op de nijveraars en op hun werklieden.

Op 28 Oktober 1830 grepen de eerste gemeenteverkiezingen plaats. De Orangisten behaalden de meerderheid te Antwerpen en te Gent. De regeering vond een middel om deze laatste verkiezing te verbreken, met het gevolg dat wanneer op 15 December, te Gent, een nieuwe stemming plaats greep de Orangistische meerderheid aanzienlijk versterkt uit de stembus trad.

Te Luik bestond een zeer sterke Orangisti-

sche groep onder de leiding van grootnijveraar John Cockerill. Castillon had daar zelfs onder de werklieden een franc-tireurs sectie ingericht, die stellig gewapenderhand zou hebben ingegrepen waren de Franschen hier niet binnen gevallen na den Tiendaagschen Veldtocht.

Deze beweging, die zeer machtig was, en die overal haar vertakkingen uitsloeg, kon slechts rond 1845 door de Belgische regeering worden gebroken, nadat de Société Générale door regeeringsinvloeden was verbelgisch.

Het staat ongetwijfeld vast dat het Orangisme zijn veerkracht vond in sociaal-economische problemen, en dat haar machtige uitbreiding en taaie weerstand het onweerlegbaar bewijs vormen van de economische gebondenheid der Nederlanden in den loop der vorige eeuw. En wanneer minister Van Maanen vaststelt dat het Orangisme niet voortvloeide uit gehechtheid aan het huis van Oranje, maar wel uit het economisch verval, teweegebracht door de scheuring der Nederlanden, dan was dit zeer juist gezien. (13)

De crisis die de Zuidelijke Nederlanden na 1830 te doorworstelen kregen, was ongemeen scherp. De zeevaart en de textielindustrie hadden het zwaar te verduren, en wanneer ook de landbouw diep werd getroffen, zweefde de schim van hongersnood boven het land en trof onmeedoogend, met onheilspellende regelmatigheid, meer en meer slachtoffers. Wij zien op dat oogenblik de uitwijkingsbeweging naar Noord-Amerika en naar Noord-Frankrijk ontstaan, welke zal aanhouden tot in het begin der XXe eeuw.

De bloei van de liberaal-economische stelsels, in het midden der XIXe eeuw, liet den Belgischen Staat echter toe een systeem van industrialisatie op te bouwen, dat zich niet al te veel moest bekommeren om het al of niet harmonisch evenwicht van 's lands economische structuur.

Dit werd mogelijk mits het bestaan van twee voorwaarden : enerzijds de quasi onbeperkte wederlandsche vrijhandel, die toeliet vreemde markten te veroveren; anderzijds het naar omhoog drukken van den binnenlandschen levensstandaard : door de begunstiging van het industrieel gedeelte der bevolking ten nadeele van het andere.

Deze politiek heeft in België, in het begin der XXe eeuw, van hoogen bloei doen spreken,

alhoewel de rookwolken opgedreven door de schepen te Antwerpen en door de hoogovens rond Luik en Charleroi, maar zeer oppervlakkig de diepe wonden konden omsluiten, welke in andere gouwen waren en bleven geslagen.

De wereldoorlog heeft dit tijdperk definitief afgesloten. Wanneer men na den ontzettenden wereldbrand de hand aan het werk sloeg, en op min of meer vlot gebrachte schepen opnieuw den breeden stroom der vroegere welvaart trachtte op te varen, kwam men weldra tot de vaststelling, dat de vloed van richting was veranderd.

De economische wereldstructuur had een ander uitzicht gekregen. Willen of niet moest het stuur worden omgeworpen.

Vroeger was de beschaafde wereld verdeeld in landbouw- en industrielanden. Elk land trok zijn krachten samen op een algemeene specialisatie. Het eene legde zich toe op landbouwproductie en voerde zijn voortbrengselen uit naar industrielanden, die van hun kant bij middel van nijverheidsproducten de landbouwlanden equippeerden.

De oorlog met zijn blokkaden en verkeersbelemmeringen heeft aan deze specialisatie een einde gesteld. Op dat oogenblik immers moesten landbouwlanden zelf voorzien in hun noodwendigheid aan machines. De industrielanden anderzijds, afgesneden van den toevoer van landbouwproducten, waren verplicht over te gaan tot intensieve landbouwcultuur.

Na den wapenstilstand werd deze toestand verscherpt, niet alleen omdat de landbouwlanden die nijverheden hadden opgericht, deze door kinderziekten getroffen instellingen beschermen bij middel van tolmuren, maar ook omdat de instabiliteit der munten het wederlandsch ruilverkeer ten zeerste belemmerde.

Elk land was verplicht een min of meer gesloten oeconomisch systeem op te bouwen, waarin zooveel mogelijk de behoeften van landbouw en nijverheid werden geharmoniseerd; waar de invoer tot het minimum werd beperkt, en waar alle krachten op den uitvoer werden samengebond.

Het is in zulke omstandigheden dat de drie groote mogendheden van West-Europa — Engeland, Duitschland en Frankrijk — beslist den vrijhandel den rug toekeerden door het optrekken van tolmuren, welke niet alleen steeds hoger reikten, maar die ook een bestendige druk-

king deden ontstaan op de omliggende gebieden.

En zoo komt het dat na een vervreemding, die honderd jaren lang voedsel had gevonden, de Lage Landen meer en meer vorm krijgen onder den bestendigen druk die op hen wordt uitgeoefend. Deze economische samenpersing, aan drie zijden tegelijk, lijnt het driehoekslichaam af dat tusschen Engeland, Duitschland en Frankrijk is gelegen. De Nederlanden krijgen opnieuw het aspect van een geheel: de buitengrenzen verscherpen, de kunstmatige rijksgrens die éénzelfde volk in twee splitst, vervaagt meer en meer.

Onder dezen zeer nijpenden buitenlandschen druk begint men in te zien dat de Lage Landen een geheel van streken omvatten, welke door wederzijdsche specialisatie de functieverdeling kunnen verwezenlijken, die de basis vormt van een gesloten economisch systeem. Men stelt vast dat deze gebieden een harmonisch geheel uitmaken, waarvan een derde handel en maritiem gebied is, een ander derde mijn- en industriegebied, en waarvan het laatste derde samengesteld is uit land- en tuinbouwgebied.

Men weet dat op dit gebied éénzelfde volk woont, dat dank zij de ondervinding van een nijverig voorgeslacht, dank zij het onbetwistbaar genie van zijn ras, en dank zij een onverwoestbare alles trotseerende koppige energie, de specialiseering van zijn arbeid tot het uiterste kan verzorgen. En tenslotte geeft men toe, dat niettegenstaande een honderdjarige differentiatie de economische structuureenheid der Nederlanden nog steeds een werkelijkheid is gebleven.

Onvermijdelijk moest in zulke omstandigheden worden gedacht aan het aaneensmeden dezer gespleten éénheid, en moest in oeconomische middens als schuchtere eerste stap worden gebracht naar een tolnie tusschen de beide gedeelten der Nederlanden.

Ook zien wij, in 1931, de Nederlandsche Kamer van Koophandel te Brussel een historische daad stellen: ze schrijft een referendum uit. Alle autoriteiten op oeconomisch gebied van Rijksnederland, België en Luxemburg worden in de gelegenheid gesteld om o.m. op volgende zeer bepaalde vraag te antwoorden:

« Acht u het tot stand komen eener tolnie tusschen Nederland en België-Luxemburg gewenscht? »

De antwoorden op deze rondvraag werden in 1932 bekend gemaakt. (14) Er was antwoord binnen gekomen van 44 Kamers van Koophandel, van 723 bedrijfsorganisaties, van 36 oeconomisch-commercieele en sociale instellingen, van 34 bankinstellingen, van 13 scheepvaartondernemingen en 179 persoonlijke meeningen.

Het bleek dat de verpletterende meerderheid van ons bedrijfsleven voorstander was van het wegvagen der tolgrens tusschen de Lage Landen.

Op de 1027 antwoorden kwamen 894, d.i. 87 %, van voorstanders der tolnie; 81, d. i. 7 %, verklaarden zich onbevoegd om den toestand te beoordeelen; 54, d. i. nauwelijks 6 %, hebben neen geantwoord.

Van de 894 voorstanders waren er 429 in Rijksnederland en 465 in het Belgisch-Luxemburgsch oeconomisch verbond gevestigd. Van de 54 tegenstemmers waren er 29 in het eerste en 25 in het tweede gebied gevestigd.

Het is merkwaardig, dat op een ongeveer gelijk aantal in beide landen uitgezonden vragenlijsten, practisch een gelijk aantal antwoorden is binnengekomen, en dat het percentage voor- en tegenstanders voor beide gebieden vrijwel hetzelfde is.

Wat de Kamers van Koophandel betreft spraken volgende zich uit voor de tolnie : Amsterdam, Geldersche Vallei (Amersfoort), West-Noord-Brabant (Breda), Oostelijk Noord-Brabant (Eindhoven), Gouda, Zuid-Limburgsche Mijnstreek (Heerlen), Gooidland (Hilversum), Friesland (Leeuwarden), Maastricht, Zeeuwische Eilanden (Middelburg), Beneden-Maas (Vlaardingen), Waalwijk, Noordelijk Overijsel (Zwolle); Drente, Rijnland (Leiden), Antwerpen, Oudenaarde, La Louvière, Brussel, Lier, Luxemburg, Ronse, Verviers, Ieper.

De tegenstanders waren : Delft, Haarlem, Twente (Hengelo), Dinant.

De merkwaardigste revelatie van dit referendum is wel het antwoord dat werd verstrekt door de landbouwgroeperingen. Want aan wie spreekt over de oeconomische gebondenheid der Nederlanden wordt maar al te vaak den toestand van den landbouw opgeworpen. Zoo brak pas twee maanden geleden nog een proteststorm los tegen de hernieuwing van het handelsaccord tusschen beide landen. Desaan gaande is de uitslag van het referendum belangrijk : niet min dan 31 bedrijfsgroepen van den landbouw werden geraadpleegd. Hiervan waren 23

voorstanders der tolnie, zijnde 14 Rijksnederlandsche en 9 Belgische, 5 Rijksnederlandsche bleven afzijdig en slechts 3 Belgische bleken tegenstander te zijn.

Er wordt maar al te veel uit het oog verloren niet alleen dat de landbouwstructuur van België merkkelijk verschilt van deze van Rijksnederland, maar ook dat de wederzijdsche specialisatie zeer ver is doorgedreven en dus een aanvullende rol kan spelen.

Laten wij een oogenblik hierbij stil staan :

Wat de landbouwstructuur betreft valt het op, dat in België 67 % der bedrijven minder dan 5 Ha. groot zijn en dat slechts 42 % der boeren eigenaar zijn van hun grond. Dit sluit elke renderende graancultuur uit en verplicht de landbouwers zich toe te leggen op een gemengde cultuur, die zij verdeelen over : akkerbouw, tuinbouw, veeteelt en hoenderteelt.

In Rijksnederland daarentegen beschikken 55 % der bedrijven over meer dan 10 Ha. en zijn 60 % landbouwers eigenaar van hun grond.

Het verschil van structuur tusschen beide streken is dus opvallend, en men ziet onmiddellijk in, dat zoo dit alles was gelegen in één enkel geordend oeconomisch complex, een evenwichtig uitbatingsveld zou kunnen worden aangelegd.

De wederzijdsche specialisatie is niet minder opvallend :

Nemen wij de bloemeteelt. De Gentsche azaleas, de begonias, de gloxinias en de palmen eenerzijds, de Haarlemsche tulpen, de hyacinten, de narcissen, de Alkmaarsche rozen en sering, de Boskoopsche rhododendrons anderzijds, zijn van zulke uitzonderlijke kwaliteit in sterkte, in soortechtheid en sorteering, dat zij alle tolmuren kunnen doorboren.

Dit heeft tusschen beide landstreken een wisselwerking in het leven geroepen, welke ze tot een gebonden geheel heeft doen aaneengroeien. Het zal u misschien verwonderen te vernemen, dat wanneer u in het Noorden knolbegonias bestelt, men u meestal, onder « Hollandsch » etiket, prima waar levert die te Gent werd geteeld. Zoo worden uit het Gentsche, per jaar, niet min dan 323.000 kg. knolbegonias en gloxinias naar Noordnederland uitgevoerd om vandaar opnieuw te worden geëxporteerd.

Deze aanvullende specialisatie bestaat ook op velerlei ander gebied. Hetgeen echter de verstandhouding belemmert en de hartelijke betrekkingen vertroebelt, is niet de wederland-

sche landbouwstructuur, die een aanvullende geen rol bij een onderzoek naar de oeconomische protectionistische landbouwpolitiek die aan beide zijden der grens meer en meer opgeld maakt.

Zoo zijn de uitzonderlijke voordeelen, om niet van dumping te spreken, door Rijksnederland aan geëxporteerde tuinbouwproductie verleend, hoogst schadelijk voor verstandhouding en voor samenwerking. Maar deze uitwassen spelen geen rol bij een onderzoek naar de economische gebondenheid der Nederlanden, vermits ze vanzelfsprekend samen met de tolgrenzen zouden verdwijnen.

Het referendum van de Nederlandsche Kamer van Koophandel te Brussel, dat na de platonsche liefdesverklaringen in de Oslo-groepeering de oogen opende voor de werkelijkheid, werd spoedig opgevolgd door het verdrag dat de Ouchy, op 18 Juni 1932, werd ondertekend tusschen Rijksnederland, België en Luxemburg. (15)

Dit verdrag moest de eerste stap worden naar de tolunie: de drie landen zouden onmiddellijk hun tolrechten met 10 % verminderen; na één jaar zou de vermindering worden gebracht op 20 %; na twee jaar op 30 %; na drie jaar op 40 %; na vier jaar op 50 %.

Aan de kim gloorde reeds de dag die de rijke vruchten van dit oeconomisch verbond zou doen rijpen. Toen plots, zoo onverwachts als een donderslag in klaren hemel, Engeland het verdrag torpedeerde door ten zijnen voordeele de toepassing van de meestbegunstigingsclausule op te eischen.

Engeland, dat tolmuren rond al zijn grenzen trekt, dat een autarchisch systeem opbouwt waarop, voor het fatsoen, een democratisch etiket wordt geplakt, dat door combinaties met zijn Dominions de andere landen van de meestbegünstiging uitsluit, maar dat van ons het pond vleesch als Shylock opvordert, Engeland deed op dat oogenblik al het mogelijke om de oeconomische toenadering tusschen de Lage Landen te belemmeren.

Dit wereldrijk, dat in 1932 door de oeconomische crisis zeer zwaar was getroffen, vreesde de concurreerende macht van een vastaanengesloten blok der Nederlanden. Een blok waarvan het gebied zou gelegen zijn op den delta gevormd door Schelde, Maas en Rijn, centrum van wereldverkeer, beschikkend over alle West-Europeesche knooppunten van spoor- en water-

wegen; bevolkt met uitstekende zeevaarders, landbouwers en industrieelen, bezittend een ongemeen rijk koloniaal gebied.

Een oeconomisch blok dat, zonder rekening te houden met dit koloniaal gebied, 5,5 % van gansch den wereldhandel zou vertegenwoordigen. Wat dit beteekent wordt duidelijk, zoo wij nagaan dat Frankrijk 6 %, Duitschland 9 % en Engeland 12 % van den wereldhandel verwerkt. Lang zou het niet duren of de bedrijvigheid der Vereenigde Nederlanden zou deze van Frankrijk overvleugelen.

Sinds de torpedeering van het Ouchy-tractaat is de oeconomische ontreddeering nog veel scherper afgeteekend, en een tweede accoord, op 28 Mei 1937 bij gebrek aan beter tusschen Zuid en Noord afgesloten, bracht geen opluchting.

Tolmuren werden steeds hoger opgetrokken. Vrijhandel is een gedevalueerd concept geworden dat geen werkelijkheid meer dekt. Terwijl de gespleten Nederlanden, niettegenstaande al hun rijkdom en hun overvloed, de andere democratieën de loef afsteken in den wedloop naar het hoogste werkloozencijfer, grijpen alle grootmogendheden naar de gesloten oeconomie als redding.

Willen of niet zal men ook bij ons tot het besef komen dat de thans groeiende en steeds scherper afgeteekende oeconomische conjunctuur aan kleine industriele landen geen normalen afzet meer biedt, en dat het stuur beslist moet worden omgeworpen.

Cijfers spreken maar al te duidelijk:

De Belgische zwaarnijverheid produceerde in de diepste crisisperiode, d.i. van 1931 tot 1934, gemiddeld 225.000 ton staal per maand. In 1937 steeg dit gemiddeld tot 315.000 ton, en men waande de crisis overwonnen, tot wanneer plots de productie opnieuw verschrompelde en in Juli 1938 het laagterecord sloeg van 179.000 ton. De oorzaak hiervan was niet ver te zoeken: in 1937 had Engeland groote behoeften aan staal voor zijn bewapening en stelde het zijn grenzen open voor alle staalproducten. Maar wanneer deze behoefte was voldaan, sloot dit land zijn poorten ter bescherming van eigen nijverheid door het heffen van prohibitieve rechten gaande van 10 tot 38 % op metaalproducten. Deze maatregel verminderde in 1938 den uitvoer van Belgische ijzerwaren met 3/4 van het export van het vorig jaar. En met één slag steeg het

Belgisch werkloozenaantal met 100.000 eenheden op min dan één jaar tijd. Er waren immers 169.391 werklozen in Juni 1937, er waren er 288.244 in Juni 1938. (16)

Zoo de ontwikkeling van dezen toestand overal het concept autarchie als onontwijkbare uitgangsweg op het voorplan duwt, moeten wij toch vaststellen dat geen enkel land een volkomen autarchisch systeem bezit, en dat er wellicht nooit geen staat zal worden gevonden die zijn grenzen volledig voor import en export kan afsluiten. Maar alle landen, al zijn zij dan democratisch-liberaal, autoritair of totalitair ingericht, hebben het probleem herleid tot een vrij eenvoudige formule: zooveel mogelijk uitvoeren, zoo weinig mogelijk invoeren; en alle trachten zij deze formule op te lossen bij middel van tolbelemmeringen.

Zoo stelt men ook het probleem bij ons, in elk deel der gespleten Lage Landen.

Dit alles vaststaande, spruit uit dezen toestand voort, dat het vroeger welig tierend oeconomisch anarchisme aan banden moet worden gelegd. Ordening der bedrijvigheid is nu eenmaal voor de producenten een noodzakelijkheid geworden. De toespraken van minister P. Heymans en van den heer Ectors verleden week gehouden voor de Kamer van Koophandel te Brussel, zijn desaan gaande zeer duidelijk. (18)

De nijpende nood, door de omgeslagen conjunctuur verwekt, heeft heel wat oogen geopend. Zelfs de massa begint te begrijpen dat zoo anarchie geen politieke formule is, het ook geen oeconomische kan zijn. En ook: dat niet alleen orde in het bedrijfsleven moet worden gebracht, maar dat tevens deze orde door de continuïteit van het gezag moet worden onttrokken aan de wisselvallige experimenten van de als equilibristen regeerende partijpolitiekers.

Dit aflijnen en afsluiten van oeconomische gebieden zal ongetwijfeld een diepen weerslag veroorzaken op onze nationale bedrijvigheid.

Een eerste vaststelling, die onmiddellijk onder het oog valt, is dat Duitschland, Engeland en Frankrijk eilanden zijn geworden van min of meer zelfstandige oeconomische bedrijvigheid. Tevens dat deze drie landen een geweldigen oeconomischen druk uitoefenen op hun naburstaten, met onder meer dit gevolg dat de Nederlanden langs alle zijden in een oeconomische tang worden geprangd, die de aloude XVII Pro-

vinciën opnieuw een vorm geeft, welke de hereniging dezer gebieden suggestief voor oogen roept.

Een tweede vaststelling is, dat noch Rijksoederland, noch de Belgisch-Luxemburgsche Unie afzonderlijk de mogelijkheid bezitten om de gepaste wapenen te smeden, die zouden toelaten het hoofd te bieden aan de oeconomische bedreiging, maar dat ze, samen vereenigd, in oneindig gunstiger voorwaarden over de grond-elementen zullen beschikken, die toelaten het spook van het oconomisch verval buiten de landsgrenzen te weren.

Wij hebben reeds terloops aangeduid, dat dit vereenigd grondgebied een aanvullend geheel zou vormen, waarvan een derde bijzonder geschikt is voor land- en tuinbouw, een derde voor handel en zeevaart, en het laatste derde voor industrie en mijnbouw.

Wij vinden daar bijeen, in een harmonische verhouding zooals men ze nergens anders op den aardbol aantreft, de drie elementen, die een aanvullende rol moeten spelen op oogenblikken dat de oeconomische bedrijvigheid in min of meer afgesloten gebieden wordt teruggedrongen en samengebundeld.

Wij treffen er tevens een bevolking aan, die dank zij de taaiheid van haar ras en dank zij het atavisme van een nijverig verleden, over de wilskracht en over de bekwaamheid beschikt welke toelaten vreemde tolgrenzen te doorboren.

Stellig zullen land- en tuinbouw, samen met veeteelt en visscherij, niet volstaan om ons volk een zelfstandig bestaan te verzekeren, alhoewel toch het ordenen van deze productiemiddelen resultaten zal opleveren die men op dit oogenblik niet durft verhoppen. Maar daarnaast zullen de ordening van handel en nijverheid en de opdrijving van specialisatie, de middelen aan de hand kunnen doen, die den productie-afzet in den vreemde zullen blijven verzekeren, en die dusdoende de handelsbalans zullen in evenwicht brengen.

Buitendien worden in het raam van dezen algemeenen toestand, zoowel in het Noorden als in het Zuiden, nieuwe problemen gesteld, waarvoor elk dezer gebieden afzonderlijk geen oplossing kunnen vinden:

Wij wijzen op de industrialisatie van de Kempen; op de gemeenschappelijke gevaren die de havens van Antwerpen en Rotterdam bedreigen; op de ernstige problemen die de kolonisa-

tie van Kongo bemoeilijken, en op deze die Oost-Indië bedreigen.

Door de steeds hoger opschietende industrialisatie van Brabant en Limburg groeit thans een nieuw nijverheidscomplex in een gebied dat schrijlings over de rijksgrens is gelegen. In België verhuist de industrie naar het Noorden, in Rijksnederland naar het Zuiden. Deze verplaatsingen treffen elkaar op éézelfde punt en smelten dusdanig aaneen dat zij de rijksgrens overbouwen. Deze feitelijke toestand stelt problemen zooals de éénmaking der waterwegen, de militaire verdediging van het gemeenschappelijke industriegebied, de opheffing van verkeersbelemmeringen en van tolgrenzen, de voeding in grondstoffen en de afzet van afgewerkte producten, al problemen waarvan de oplossing vroeg of laat de rijksgrens zal wegvagen. (20)

Daarnaast staat het vast dat, waren de havens van Antwerpen en van Rotterdam in éézelfde aaneengesloten en geordend oeconomisch complex gelegen, de concurrentie-moeilijkheden niet alleen zouden worden vereffend, maar dat tevens de mogelijkheid zou worden geschapen om het hoofd te bieden aan de gemeenschappelijke buitenlandse bedreiging. Immers het structuurverschil dat èn de havenaanleg èn de havenbedrijvigheid van Antwerpen en van Rotterdam kenmerkt, laat toe de krachten toe te spitsen op de specialisatie, welke vereischt is om vreemde markten te veroveren. (21)

Zou de positie van Oost-Indië ten slotte niet merkkelijk worden geconsolideerd, moest het prestige van het moederland worden verdubbeld? En zouden de Noord-Nederlanders, algebeen gekend als de beste kolonisten ter wereld, niet machtig veel kunnen bijdragen tot den bloei van Belgisch-Kongo? Zouden hun kennis, hun ervaring, hun wilskracht, in dienst van Kongo gesteld, niet toelaten dezen ruwen diamant, in zeer korten tijd, tot volwaardig juweel te slijpen? Het is volstrekt noodig dat onze industrie aldaar een afzetgebied vinde, niet in de wildernis, waar voor machines weinig plaats is, maar in het nieuw land dat er na enkele jaren zou kunnen worden opgebouwd; des te meer dat spoedig samenwerking zou kunnen worden getroffen met de 2.000.000 Dietschers, die vlak daarnaast wonen, en die, na veertig jaar geleden den oorlog tegen Groot-Brittannië eervol te hebben verloren, thans volop bezig zijn den vrede te winnen. De noodzakelijkheid van een oecono-

mische unie tusschen Belgisch-Kongo en Zuid-Afrika wordt meer en meer gevoeld en wordt vlugger dan men wel denkt een werkelijkheid.

In het hereenigingsproces van de Nederlanden beschouwen wij de tolunie als een eerste stap.

Dat zulke tolunie gewenscht wordt heeft het referendum, waarvan boven sprake, zeer duidelijk bewezen. Sindsdien is de gunstige strooming ongetwijfeld verdiept en verbreed na de torpedeering van Ouchy, de mislukkingen van Oslo en de verscherping der buitenlandsche autarchie.

Dat het invoeren van zulke tolunie met overgangsmoeilijkheden zal gepaard gaan verbergen wij niet. Terloops stippen wij als bijzondersten hinderpaal aan : het verschil van levensstandaard.

Het verschil van muntwezen, van sociale wetten, van loonbasissen, van reglementatie der werkvoorwaarden, heeft een toestand in het leven geroepen, die aan Rijksnederland een hooger levensstandaard heeft bezorgd. Dit beteekent : hogere productiekosten en dus onevenwichtige concurrentiebasis met voortbrengers van de Belgisch-Luxemburgsche Unie.

Het afsluiten der Belgisch-Luxemburgsche oeconomische unie heeft echter bewezen, dat voor zulke problemen een oplossing te vinden is. Nog andere voorbeelden liggen voor de hand. Ongetwijfeld zal moeten worden overgegaan tot ordening van het bedrijfsleven, maar aan deze regeling is toch niet te ontkomen, en juist daar ligt ons inziens de redding.

Verliezen wij niet uit het oog dat de grondslag van onze gedeeltelijke welvaart steeds lag in de specialisatie van het afgewerkt product. Het groot lichtpunt in de toekomst blijkt dan ook de vaststelling te zijn, dat gespecialiseerde voortbrengst de tolmuren blijft doorboren.

Het is de onverantwoordelijke sleur, die in fictieve welvaartperiodes opgeld heeft gemaakt, en het gebrek aan vakkennis bij de opgroeiende generatie, die tot gevolg hebben gehad dat ons penetratievermogen werd afgestompt en dat zooveel markten voor ons werden gesloten.

Daaraan kan en moet worden verholpen door een bedrijfsordening, die onafhankelijk is van de wisselvalligheden van de partijpolitiek en die dus kan bouwen zoowel op eerlijkheid als op bestendigheid.

Wanneer men een landbouwer toelaat aan verticalen landbouw te doen door in plaats van graan witloof te winnen, hetgeen zijn opbrengst

van 4000 frank op 18.000 frank per Ha. verhoogt, dan moet van dezen producent worden vereischt dat zijn productie tot het uiterste verzorgd weze.

Een paar jaar geleden bezaten wij hier nog een automobiellindustrie die, dank zij haar specialisatie, een schitterende plaats wist te veroveren, zelfs op de Amerikaansche markt. Het was voldoende dat deze industrie zich ging toelleggen op het goedkoop doorsneeproduct opdat ze na nauwelijks één jaar geheel in elkaar stuikte.

Op dat gebied is nog niet alles verloren. Wij stellen immers vast hoe wij, niettegenstaande alle tolbarreelen, nog steeds de eerste plaats bezetten voor export van spiegels, radium, zink, cement en geslepen diamant. En de Rijksnederlandsche luchtvaartindustrie, gediend door een heldhaftig personeel, slaagt er in heel wat groote landen de troeven uit de handen te spelen.

Zoo wij moeten vaststellen dat de Lage Landen steeds van het buitenland zullen afhankelijk zijn, wat de bevoorrading in levensmiddelen en grondstoffen betreft, dan kan daartegen ruimschoots opwegen het genie en de werkracht van een bedrijvig volk dat, zoo het zijn krachten samenbundelt en ordent, niettegenstaande alle hinderpalen er in zal slagen de welvaart te veroveren, waarop zijn geschiedenis, zijn geaardheid, zijn kennis en zijn wilskracht recht geven.

Er is in gansch de moderne oeconomische geschiedenis geen enkel voorbeeld van twee gebieden, die na slechts 15 jaar te hebben samengewerkt, in zulke hooge mate oeconomische welvaart en bloei hadden veroverd als het Koninkrijk der Nederlanden.

Na de scheiding hebben de nieuwe staten getracht hun op oeconomisch gebied gebroken evenwicht te herstellen, maar geen van beide is er in gelukt. Waarom dan niet opnieuw samengevoegd wat niet alleen door het bedrijfsleven, maar ook door bevolking en door natuur samenhoort?

Vroeger, op de schoolbanken, hoorden wij wel eens gewagen van het evenwichtig geheel dat landbouw en nijverheid van den Belgischen Staat zouden hebben gemaakt. Sinds de haven van Antwerpen een breede vlucht nam, de textielindustrie belangrijker werd en het Kempisch steenkoolbekken ontgind wordt, werd dit cliché op den rommelzolder geborgen. Hoogstens wordt

het nu en dan nog eens opgefrischt ten behoeve der politiek. Maar dit sporadisch verschijnsel beïnvloedt in niet de minste mate den normalen ontwikkelingsgroei der oeconomische gebeurtenissen.

Dit belet echter niet dat het politiek leven van de Zuidelijke Nederlanden elementen bevat, waarvan de verdere uitgroei hoogst schadelijk zou kunnen worden voor de hereeniging. Ik bedoel hier ondermeer de mythe van het Vlaamsche volk: mythe die, hoe paradoxaal dit ook moge klinken, de rijksgrens consolideert, welke midden door de Nederlanden werd getrokken. Wanneer zullen wij dan toch eindelijk durven bekennen, dat het onzinnig is op de inwoners van Putte, Baarle of elders, het etiket «Vlaming» te plakken als ze links wonen, en ze te rangschikken bij een ander volk als hun woonstede rechts is gelegen? Juist alsof het volstond door deze aglomeraties grenspalen te slaan om in een dezer dorpsgedeelten een nieuw volk in leven te roepen.

Dat zijn weliswaar begrippen die de Zuidnederlander nog niet onder de knie heeft gekregen, omdat onmiddellijke politieke belangen zijn klaren kijk benevelen. Maar dit onbegrip legt uit waarom de Noordnederlanders niet alleen geen interesse hebben voor ons flamingantisme, maar ook waarom ze zelfs hooghartig misprijzend neerkijken op dezen paradoxalen uitwas van hetgeen zij noemen: «muitersgedoe».

Tot al degenen, die op de mythe van het Vlaamsche volk hun ideaal hebben afgescherpt of prozaïsch-weg hun broodwinning hebben opgetrokken, zal men eens vrankweg moeten zeggen: er bestaat natuurlijk geen Vlaamsch ras, maar er bestaat ook geen Vlaamsch volk, er bestaat alleen een Nederlandsch volk, een Dietsch volk.

Dat volk is op dit oogenblik door geen rijksgrenzen afgebakend. Het bewoont de streken gelegen achter een zeekust die loopt niet van De Panne naar Knoeke en verder naar Delfzijl, maar wel van af den door de Noormannen te Witzand (Wissant) geslagen dijk, over Boonen (Boulogne), Duinkerke, langs de Belgische en Rijksnederlandsche kust, en dan verder Oost-Friesland in tot aan de grens van Denemarken. Daar woont het volk der Lage Landen, het Dietsche volk.

Weliswaar laten de werkelijkheden van het oogenblik ons alleen toe te denken aan een sa-

menwerking tusschen de gebieden achter het middengedeelte dezer kust gelegen, maar deze werkelijkheden openen voldoende vergezichten. Voor het grootste gedeelte der Lage Landen ligt de weg tot samenwerking en samenleving breed open.

Keizer Karel, de Gentenaar die van zijn volk vervreemde, en die hierdoor de kiemen zaaide van de ontbinding der XVIIe Provinciën, sprak eens met zeer verheven trots: « Over mijn rijk gaat de zon nooit onder ». Zullen wij eens met denzelfden trots deze historische woorden kunnen herhalen?

In het knooppunt van West-Europa: een sterk blok van 17.000.000 inwoners, verspreid over een gebied waar handel en zeevaart, nijverheid en mijnbouw, land- en tuinbouw, een harmonisch aanvullend geheel vormen,

beschikkend over het dichtste spoor- en waterwegennet van de wereld,

beheerschend de toegangswegen tot Schelde, Maas en Rijn,

regerend over een koloniaal gebied dat over gansch de wereld is verspreid.

In Afrika: Kongo, onschatbaar rijk gebied;
in Oceanië: de kostbare parelsnoer van Insulinde met Borneo, Java, Sumatra, Celebes, Molukken, Nieuw Guinea, Mentawai, Soenda, Madura, Timor, Bali en anderen;

in Amerika: de Antillen met St Maarten, Eustatius en Saba, meer zuidelijk de eilanden beneden den Wind: Aruba, Curaçao, Bonaire en verder Guyana;

beslagend samen 4.507.000 km², tellend 94.000.000 inwoners;

met vlak daarnaast, en eenmaal vereenigd, de 2.000.000 Dietschers die van Zuid-Afrika het land der toekomst maken.

Een geheel waar de zon nooit onder gaat.

Na Groot-Brittannië, het tweede imperium van de wereld.

Voor onze staatslieden is het oogenblik gekomen verantwoording op te nemen in het aanzijn van de geschiedenis.

Eens zal het opgroeiend geslacht hun rekschap vragen.

(1) A. Lafon: L'origine des noms de monnaies.

(2) Prof. G. Eyskens: Jaarboek De Wikings 1934.

(3) M. Jossion: De Belgische Omwenteling van 1830, D. I, bl. 45, uit G. Lannoo, Tielt.
Geelhand della Faille (Antwerpen)... « Maar Holland trekt » niet alleen voordeel uit de overzeesche bezittingen en ik

» geloof niet te overdrijven als ik beweer, dat het niet meer » dan een vierde deel der winsten krijgt... Inderdaad, hoe » groot is niet het deel van onze landbouw- en nijverheids- » voortbrengselen en delfstoffen, dat in het Noorden ver- » bruikt wordt, tengevolge van den voorspoed van de » inwoners van die provinciën. Wat al graan, ijzer, zink » en hout wordt niet uitgevoerd naar het Noorden, voor » den bouw en de uitrusting der schepen. Maar vooral » onze nijverheidsvoortbrengselen, die naar Indië verzonden worden geven brood aan een groot aantal menschen » in België. Hoe groot is niet de waarde der mode- » artikelen, meubels, rijtuigen, wapenrustingen, schoenen » en duizend andere voorwerpen die door Brussel geleverd » worden? Hoe bloeit niet de belangwekkende stad Luik » tengevolge van den handel op onze Indische bezittingen » en andere benodigheden voor de spinnerijen? Wat al » zendingen van ijzerwerk, oorlogs- en weeldewapens ver- » laten niet de fabrieken van Luik? Laat deze stad zich » nu eens vergelijken met hetgeen zij vroeger was, en zij » zal moeten erkennen, dat zij alles dankt aan den handel. » Maar vooral de spinnerijen, de wol- en katoenweverijen » en drukkerijen nemen de eerste plaats in bij de verzen- » dingen naar Indië, in Gent alléén verheffen meer dan » zeventig spinnerijen, hare reusachtige schoorsteenpijpen, » als moskeën omhoog tot verwondering van den reiziger, » die deze bloeiende stad nadert. St. Nikolaas, Brussel, » Temeche, Lier en verscheidene andere plaatsen werken » met niet minder ijver aan het maken van katoen, dat » bijna uitsluitend naar Indië wordt verzonden. Dat zijn de » voordeelen die de Indische bezittingen aan de Zuidelijke » Provincies van het rijk verschaffen, dat is de bron van » de toenemende bevolking in Luik, Brussel, Gent, Ant- » werpen en heel het Zuiden.

» Bedriegen wij ons niet, dien voorspoed danken wij aan » onze vestingen in Indië; bijgevolg aan onze vereeniging » met Holland. Zonder die gemeenschap van belangen, » hadden wij al die rijkdommen moeten missen en onze » fabrieken zouden nog in denzelfden toestand zijn als in » 1792. Men zegge niet dat de opening der Schelde vol- » doende zou geweest zijn om dien handel en die bedrijvig- » heid in België aan te brengen. Niets in minder waar; » onze fabrieken zijn niet opgewassen tegen de Engelsche » fabrieken; ik beroep mij op de getuigenis van de fabri- » kanten zelf; zonder ophouden dringen zij aan op » wetten, die den invoer van hunne voortbrengselen in » Indië begunstigen en het is slechts door het heffen van » inkomende rechten op de vreemde voortbrengselen, die » naar Java werden uitgevoerd, dat wij daar een markt » voor de onze vinden... Ik zie (in de scheiding) den onder- » gang van België; ik aarzel niet te zeggen, indien de » scheiding tot stand komt, zal het stoffelijk welzijn van » België afhangen van zijne aansluiting bij Frankrijk. Al » de Belgen zullen noodzakelijkerwijze daarin het eenig » redmiddel zien om hunne verliezen weder goed te maken. » Dan ten minste zullen onze fabrieken, hoewel zij een » zwaren strijd zullen moeten voeren tegen het groot » getal Fransche fabrieken, nog eenig werk hebben; onze » mijnen en onze landbouw zullen eenige uitvoerwegen » vinden en we zullen op eenige verbetering van ons » beklagenswaardig lot kunnen hopen... Neen ik zal geen » politieken zelfmoord begaan; ik zal niet door mijne » stemming de uitvoerwegen opofferen van onze fabrieken, » onzen handel, onzen landbouw; den ondergang bezegelen » van een der eerste handelsteden van Europa; het verval » van eene Stad, die wij met trots het Belgische Man- » chester noemen. »

(4) Mr Jossion: deel I, bl. 53.

» Van Asch Van Wijck (Utrecht)... Ik deel niet de denk- » wijze van die ongelijkaardigheid van karakter die vol- » gens verscheidene vorige sprekers, een onuitwisbare » lijn zou getrokken hebben tusschen beide volken; in de » geschiedenis vind ik daarvoor ook geen bewijs. Toen » Holland nog in voortdurende strijd was met Utrecht, de » Hertogen van Gelderland en de Friezen, maakt het » reeds deel uit van de staten van de Hertogen van Bour- » gondië; in lang vervlogen tijden hadden Henegouwen en » Holland dezelfde graven; waren niet, ten tijde van Karel » den Stoute, Philips den Schoone en Karel V, de Staten- » Generaal een staatslichaam, waarheen al de provinciën » hun afgevaardigden zonden, waren gedurende twee » eeuwen die grenslijnen zichtbaar? Allen, die de geschie- » denis kennen zullen mij toegeven, dat de beroerten in » Gent de oorzaak zijn geweest van de afscheiding der » Waalsche gewesten en van hunne verzoening met Spanje; » dat Vlaanderen, Brabant en Limburg ontruikt werden » aan de Unie die tusschen de Nederlandsche gewesten » bestond door een bloedigen oorlog en na een heftigen » tegenstand... De Voorzienigheid heeft de hereeniging » van het schoonste gedeelte van Europa, het Koninkrijk

» der Nederlanden, voorbereid. Wij hebben zulks erkend, » tijdens den laatsten zittijd, in het adres aan den Koning; » hetgeen waar was in December 1829 zou niet meer waar » zijn in September van het volgende jaar? Neen. Wat » toen waar was, is het nog; de vereeniging der Neder- » landen is het werk der Voorzienigheid, en zullen wij dat » te niet doen? Hebben wij dan in die vijftien jaren van » hereeniging niets tot stand gebracht? Wij hebben onze » Nationale wetgeving gemaakt, onze wetboeken van Bur- » gerlijk recht, van handelsrecht, van rechtspleging; daar » was er — ik wijs er met nadruk op — geen tweedracht » tusschen het Noorden en het Zuiden; nog maar zeer » kort geleden, hebben wij bijna eenstemmig de tienjarige » begroting vastgesteld; wij hebben het voor en het tegen » besproken, wel is waar; op verscheidene punten van wet- » geving hebben wij uiteenlopende meeningen gehad; maar » ik vraag het u met klem welke wet heeft het Noorden » aan het Zuiden opgelegd? Het is onmogelijk, zegt men, » dat wij vereenigd blijven, het zaad der tweedracht ligt » in de grondwet zelf; de gelijke vertegenwoordiging der » beide deelen is een hoofdgebrek. Maar, Mijne Heeren, » de vereeniging is eigenlijk eene groote confederatie van » de Vereenigde Provinciën en hare overzeesche bezittin- » gen aan de eene, en van de Oostenrijksche Nederlanden » en het land van Luik aan de andere zijde. Oudtijds heeft » het rijk en dichtbevolkte en belangrijke provinciën, en » niettemin had Holland in de Staten-Generaal maar eene » stem op zeven. En niettemin heeft het staatsgebouw der » Vereenigde Provinciën, gedurende twee eeuwen, weer- » stand geboden aan alle stormen... Men heeft getwist; » men is overeengekomen; men heeft andermaal getwist, » de geschiedenis van de Vreenigde Provinciën is insgelijks » eene aaneenschakeling van voortdurende oneenigheden, » daarom zijn wij niet uit elkaar gegaan... Mag ik, als » vertegenwoordiger van de heele natie, mij verklaren voor » eene scheiding, om, aldus den Gordiaanschen knoop door- » hakkend, een eind te maken aan oneenigheid over enkele » uiteenlopende belangen? Ja, ik herhaal het, enkele » belangen. Door het grondgebied van Nederland stroomen » drie groote rivieren: de Rijn, de Maas en de Schelde, » die zich in een enkelen zeearm vereenigen en die door » andere rivieren en vaarten in verbinding zijn, zoodat het » verkeer zeer vergemakkelijkt wordt. Dit grondgebied » vormt het schoonste rijk van Europa... »

(5) M. Jossion : deel I, bl. 42.

d'Omalius Thierry (Luik) : « In beginsel ben ik altijd » met anderen van gevoelen geweest, dat het voor een » land, bijzonder voordeelig was, de verbruiker te zijn, » althans voor zoover zulks mogelijk is, van zijne eigene » voortbrengselen, zijne kapitalen in binnenlandsche onder- » nemingen te steken en zich zooveel mogelijk verwijderd » te houden van de tolgrenzen, zonder daarom te uitgebreid » te zijn en zonder dien politieken invloed te bezitten, waar- » uit alleen de heerschezucht partij trekt; in dit opzicht » ben ik steeds van gevoelen geweest, dat het schoone » koninkrijk der Nederlanden zeer gunstig samengesteld » was om een der bloeiendste staten van Europa, zoo niet » de bloeiendste te worden; en niettegenstaande de wrijvin- » gen voortkomende uit de samenvoeging van belangen, die » lijnrecht tegenstrijdig schenen, misschien omdat wij te » veeleischend waren, bewijst onze bestendige voorspoed » dat de vereeniging niet noodlottig was. Het schijnt mij » onmogelijk, dat hij, die te goeder trouw en zonder harts- » toch beschouwt: aan eenen kant het Noorden met zijne » talrijke havens, zijne uitgebreide scheepvaart en zijne » bijna overvloedige kapitalen, het Noorden schier ont- » bloot van grondvoortbrengselen in vergelijking met zijne » behoeften en veroordeeld ten gevolge van de duurte van » het arbeidsloon tot eene weinig uitgebreide fabriek- » nijverheid; aan den anderen kant, het Zuiden met een » verbazend getal grondnijverheids- en landbouwvoortbren- » selen, zoovele gelegenheden biedend voor het winstgevend » gebruik van kapitalen; het is onmogelijk, zeg ik, die » verscheidene deelen van het rijk, door hunne stroomen » evenals door hunne wederzijdsche behoeften verbonden, » in oogenschouw te nemen, zonder te bekenen, dat zij — » met het oog op handel en nijverheid, met het oog op de » stoffelijke belangen dat is, met het oog op de betrekkin- » gen, die den grondslag uitmaken van den rijkdom van » elk volk — geschapen zijn om vereenigd te zijn in een » en denzelfden staat. Vraagt men mij dus of eene volledige » scheiding in het gemeenschappelijk belang is, dan zal ik » neen antwoorden zoolang men mij niet bewezen zal » hebben dat zij onvermijdelijk is. »

(6) M. Jossion : deel I, bl. 41 en 54.

(7) M. Jossion : deel II, bl. 258, Osy (Antwerpen) : « Wat » de Hollandsche overzeesche bezittingen betreft, — sedert »

» 15 jaar en vooral sedert de laatste tien jaar zulk een » rijke bron van welvaart voor onze katoen- en laken- » weverijen en voor zooveel andere takken van onze nijver- » heid en onzen landbouw, — wij zullen er slechts toe- » gelaten worden zooals de Engelschen, en wij weten, dat » het ons veel moeite kostte met hen mede te dingen, zelfs » toen wij beschermd werden door invoerrechten van 25 » tot 30 %. Ziet die schoone handelsvloot sedert tien jaar » te Antwerpen gebouwd, die de bewondering opwekte van » al degenen, die onze prachtige haven kwamen bezoeken, » geen voorrecht meer bezittende in de Nederlandsche » Koloniën en geen toegang hebbende tot de Fransche, » zal zij ten gronde gaan in onze verlaten haven. »

(8) M. Jossion : deel II, bl. 250.

Lardinois (Verviers) : « Hebben de industrieelen van » Verviers, Luik, Namen en Charleroi ongelijk, wanneer zij » naar een middel zoeken om hun handel te doen herleven? » Landbouw en nijverheid hadden hun voortbrengst ver- » dubbeld. Onze economische toestand was bloeiend. De » omwenteling heeft alles omvergeworpen, en wij zijn bezig » een nieuw gebouw op te richten. Onze uitvoer zou 150 » miljoen moeten bedragen. Maar om uit te voeren moeten » er uitvoeringen zijn en Nederland en de overzeesche » bezittingen stonden voor ons gelijk met een waarde van » 70 miljoen. Men moet voorzien in de behoeften van 500.000 » proletariërs, hoofdzakelijk verbonden aan de fabrieken » en aan de mijnen. »

(9) M. Jossion : deel I, bl. 194.

Camille De Smet : « Een achtbaar lid van deze ver- » gadering heeft gezegd dat het oprichten van een konink- » rijk een hinderpaal zou zijn voor de vereeniging met » Frankrijk; die woorden zijn voor mij een lichtstraal ge- » weest. In overeenstemming met mijne wenschen en het » belang van het land heb ik niet meer gearzeld, en ik » zeg openhartig wat mijne overtuiging is: het belang van » handel, nijverheid en landbouw; de liberale gedachten, » die in Frankrijk overwegend zijn, de sympathie der beide » volkeren van elkaar, alles doet mij die vereeniging ver- » hopen. Ik stem dus voor de republiek als overgangs- » toestand. »

(10) Van den Bogaerde van ten Brugge : « Essai sur » l'importance du commerce de la navigation et de l'indus- » trie dans les provinces formant le Royaume des Pays- » Bas. »

(11) M. Jossion : deel I, bl. 112.

(12) Colenbrander. Gedenkstukken, bl. 416, 423, 473.

(13) M. Jossion : d. II, bl. 186, 416, 423, 473.

(14) Uitslag van het Referendum van de Nederlandsche » Kamer van Koophandel in België, uitg. Sobell, Brussel » (1932).

(15) K. v. Everdingen, Oslo, Ouchy, Den Haag, uitg. het » Verdinaso (1937).

(16) Maandblad van arbeidsbemiddeling en werkloosheid » September 1938.

(17) jubileum-uitgave ter gelegenheid van het 7de lustrum » van de Nederlandsche Kamer van Koophandel, Brussel » (1937).

(18) Echo de la Bourse, 28 October 1938, bl. 7.

(19) J. de Keuster. V. E. V. Berichten, December 1936. » « Als we van elkaar gescheiden blijven zooals thans en » op alle gebied bijna een uiteenlopende politiek blijven » volgen, terwijl in zooveel kwesties van vitaal belang de » nauwste samenwerking ons als het ware opgedrongen » wordt door de omstandigheden zelf, dan zullen de Lage » Landen blijven wat ze zijn, nl. twee kleine staatjes zonder » macht en zonder gezag in het concert der volkeren. » Maar als we onze krachten willen samenslaan om het » economisch leven der drie landen tot een harmonieuzen » en krachtige ontwikkeling te brengen, dan scheppen we » in Europa's westhoek een blok van orde, evenwicht en » welvaart. Een blok dat meer dan 16 miljoen inwoners » telt en dat bovendien in Azië en Afrika een onmetelijk » koloniaal rijk bezit. « Een waar imperium dus » waarvan » de toekomst op alle gebied veilig zal gesteld zijn. »

(20) M. Lambrechts : De Industrialisatie der Kempen en » de Hereeniging der Nederlanden, uitg. Lannoo, Tielt (1937).

(21) M. Lambrechts : Antwerpen-Rotterdam, uitg. Lan- » noo, Tielt (1938).

Toespraak van den Heer Stokhouder Stuyck

Mijnheer de Voorzitter,
Mevrouwen, Mijne Heeren,
Waarde Confraters,

De Stafhouder, aan wie op deze vergadering de eereplaats wordt toegezegd, zou dan ook graag voor eenieder niets dan lof en goedkeuring uitdeelen, maar in schrille tegenstelling met dit verlangen, moet hij op zich de woorden van Shakespeare's Jago toepassen: «I am nothing, if I am not critical»: ik dien hier tot niets, indien ik geen kritiek uitoefen...

Naar deze opgelegde verplichting zal ik mij dan ook gedragen.

* * *

De laatste woorden uwer rede vertolken niet enkel een verzuchting en een opwekking: zij klinken veeleer als een aanmatiging. Voorzeker, dit groote Vlaamsche volk dat gij voor onzen geest oproept — ik zeg Vlaamsch, want die benaming klinkt zachter in mijn ooren dan Dietsch — betitelde Rubens zich niet ambassadeur van «la Fiandra, la mia carissima patria» —, dit volk krioelde in onze steden der XVe en XVIe eeuw, maar het leefde midden stuifmeel van staatjes, waarvan één slechts hier en daar wat machtiger bleek, dan het in zichzelf verdeelde Vlaanderen.

In den loop der eeuwen geraakte dit volk langzamerhand ingesloten, terwijl zijn landsgrenzen werden afgeknaagd door vroeger kleine staatjes, ondertusschen tot machtige mogendheden uitgroeid, die hun eenheid opbouwden, na dialecten en regionale kenmerken te hebben prijsgegeven.

Dit volk leeft nog. Het wist, ondanks den drang der omstandigheden, eigen wezen gaaf te bewaren.

De groote Nederlandsche éénheid kreeg nu eenmaal de kans niet om zich organisch te ontwikkelen. Daarom zie ik de mogelijkheid niet in, zonder den thans heerschenden geest geweld aan te doen, deze, na eeuwen verbrokkeling, op onze dagen nog in het leven te roepen.

Het is U gegaan, bij het uitwerken dezer rede, als geschiedt bij een portretschilder: hoe grooter kunstenaar deze is, hoe meer hij in de ontworpen beeltenis wil brengen van eigen scheppingsvermogen, des te minder houdt hij rekening met de juiste trekken, zooals iedereen die waarneemt: liever een grootsche zelflevende

daad, dan louter gelijkenis, liever een schitterend tafereel, dan nauwkeurige samenstelling van feiten.

Wereldsche zaken volgen echter, in 't algemeen, geen al te idealistischen gang: wie aan oeconomie doet, hoeft met beide voeten in de werkelijkheid te staan. En oeconomische aanlegenheden volstaan niet om ons een kijk te geven op de geschiedenis.

Laten wij niet uit het oog verliezen, dat het juist de «vastberaden leiding van een — volgens U — schrander vorst» is geweest, die het werk van 1814-1815 reeds in 1830 deed uiteenvallen.

Ik leg hier geen nadruk op de talrijke ongelukkige maatregelen, waardoor, vooral op godsdienstig gebied, en ook inzake Onderwijs, de enggeestigheid van Koning Willem grootelijks schaadde aan echt staatkundig beleid.

«De menschen die in 1814-1830 het bewind in handen hadden binnen de grenzen van het Vereenigd Koninkrijk», schrijft hoogleeraar Van der Essen (De Historische Gebondenheid der Nederlanden, blz. 35) waren, wat de meerderheid betreft, nog altijd overtuigd dat de Noord-Nederlandsche Nationaliteit op het Protestantisme berustte. Daarom konden zij dan ook het Katholiek Zuiden niet zonder wantrouwen en niet zonder minachting beschouwen en ontbrak het bij hen aan een kordaat tegemoetkomen dat de kloof hadde helpen overbruggen».

Dat het ook in de rechterlijke besturen niet vlotte, blijkt wel uit het verslag van den Procureur Generaal aan den Minister van Justitie overgemaakt, op 9 April 1817, en waarin wij lezen dat de Handelsrechtbanken van Antwerpen en Kortrijk in massa ontslag namen.

Door onbesuisd ingrijpen stuurde de Koning een reeds erg onverkwikkelijken toestand nog meer in de war (Terlinden, Guillaume I. 1ste deel bl. 122).

En op economisch gebied? Waarom vernamen wij geen woord in uw betoog omtrent de, in die tijden zoo fel omstreden kwestie der Staatsschulden? 1.723.000.000 gulden aan Hollands' zijde, 100 miljoen aan deze van België. In feite werd de helft van deze ontzettende schuld op ons overgedragen, en om te beletten dat ze bovenmatig bleef stijgen, dienden nieuwe belastingen doorgevoerd. Deze

zouden vooral vleesch en bloem treffen, twee levensmiddelen van hoofdzakelijk belang.

Waarom in een oeconomisch betoog niet gewagen van de herrie, die aldus ontstond, en niet weinig bijdroeg om scheiding in de hand te werken?

En juist hier ligt de fout in uw stelsel: den rechten weg te willen gaan, dien abstracte beginselen vooruit afbakenen, echter niet den omweg-in-schijn, waar langs de omstandigheden ons voeren.

Even gevaarlijk wordt het, al is de verleiding hiertoe soms groot, het oogenblik waarop men leeft als het beslissend moment der wereldgeschiedenis te aanzien.

Wij loopen verkeerd, wanneer we ons inbeelden, dat de geschiedenis geheel op onzen tijd uitdraait, en dat ze nu pas, en door ons voor goed kan beoordeeld worden.

* * *

Het bewijs der oeconomische gebondenheid der Nederlanden, zoekt gij vooreerst in de Geschiedenis.

Ten tijde van het Koninkrijk der Nederlanden, zegt gij, kende ons land ongemeene welvaart. Daarop volgde — na 1830 en tengevolge der scheiding — zulks zou blijken uit de Orangistische beweging — een oeconomische ontreddeering, die overigens dank zij vrijhandel en lagen levensstandaard slechts van korten duur was.

Maar vermits de wereldoorlog dit tijdperk definitief heeft afgesloten, zooals U zelf verklaart, en vermits huidige toestanden aan die van vóór 1914, en zeker niet aan die van vóór 1830 kunnen getoetst worden, zie ik — tenzij onder geschiedkundig oogpunt — de bewijskracht uwer uiteenzetting niet in.

Dit moet ik er daarbij op terechtwijzen: de welvaart gedurende de jaren 1815-1830, was deze van enkelen groothandelaars en grootnijveraars, en ging gepaard, tengevolge der al te lage loonen, met diepe ellende voor de massa.

Van diezelfde groothandelaars en grootnijveraars, overigens klein in getal en enkel zwaar door de «sterlings» waarover zij beschikten, ging uitsluitend de Orangistische beweging uit; zij wortelde nooit in de ziel van het volk, «slechts de van hun volk vervreemde elementen of de ingewaaide vreemden staan op de zijde van den Hollander» (Kanunnik Prims. De wording van het nationaal bewustzijn in onze gewesten. (bl. 179).

* * *

Uw thesis steunt gij op volgende vaststellingen:

1. Door de nabuurstaten wordt op België en Nederland een geweldige oeconomische druk uitgeoefend.

2. Afzonderlijk kunnen zij moeilijk hieraan weerstaan, samen vereenigd zullen zij in gunstiger voorwaarden het oeconomisch verval buiten hun grenzen weren.

En in het raam van dezen algemeenen toestand onderzoekt U de nieuwe problemen welke zich voor beide landen stellen.

Dat verstandhouding tusschen kleine staten niet alleen gewenscht, maar ook noodzakelijk is, hoeft geen betoog: overigens de positie van kleine landen en van kleine nationaliteiten, stelt een der groote vraagstukken voor de huidige wereldorde.

Waarover wij echter meer bepaalden uitleg verlangden, was juist die wederzijdsche aanvulling der oeconomie van beide landen, en hoe door die wisselwerking aan buitenlandschen druk weerstand zal worden geboden.

Ook over de oplossing der levensproblemen welke zich voor beide landen stellen, hadden wij graag grondiger bewijsvoering gehoord.

Of namelijk het wegvagen der grens — ik bezig uw uitdrukking — tusschen beide landen zou volstaan om het probleem Antwerpen-Rotterdam te regelen, en de gevaren te weren, die beide havens bedreigen, meen ik te mogen betwijfelen: de Geschiedenis heeft ons overigens geleerd dat, minstens in het verleden, dàar geen uitkomst lag.

Wat nu koloniseeren aangaat, daar wisten beide landen op bewonderenswaardige wijze hun zending te vervullen.

Hier wou ik graag nog op wijzen: het prestige van een land blijft niet in verhouding met de uitgestrektheid zijner grenzen; een land staat hoog aangeschreven door de grootsche daden, die zijn bevolking in den loop der eeuwen wist te stellen, door zijn cultuurprestaties, door den roem zijner artistieke scheppingen, door zijn geest en zijn genie.

En wat ons betreft vóór het koloniseeren van Congo, getuigden wij in den loop der eeuwen, alreeds in de 14e (herinner U het ontdekken en koloniseeren der Azoren door Brugsche zeevaarders) van onzen zin voor koloniale politiek, ook van onzen durf en van onze wilskracht op dit gebied.

* * *

Ik heb uw verbeelding wel een weinig moeten intoomen, en de overhaasting met dewelke gij uw imperium opbouwt eenigszins moeten matigen.

Maar er resten nog zooveel jaren voor de wereld, om haar bestaan te rekken, zooveel duizenden proeven blijven nog te wagen. En daarbij, compensatie speelt zoo'n groote rol in het leven : door de bewegingslijn der omstandigheden, door actie en reactie wordt vruchtbaar werk tot stand gebracht.

Indien al de door U vooruitgezette stellingen niet onvoorwaardelijk kunnen aanvaard worden, toch staat uw werk hoog in waarde. De stijl is zuiver en mist de opzichtige kleuren, waarop sommigen zoozeer zijn gesteld.

Eenvoudig en klaar van betoog is uwe rede, en wel in zulke mate, dat de feiten zelf, als het ware, spraken, redeneerden, en door bloot openleggen van hun inhoud tot de gewenschte oplossing brachten.

Het geheel rust op degelijken onderbouw; uitgebreide kennis van een vak, waarin velen van ons onbeholpen zijn, wist gij aan den dag te leggen, en door grondige studie hebt gij een onderwerp, hoe dor het ook weze, voor ons aantrekkelijk gemaakt, door het talent waarmee gij het behandelt.

Op uw voordracht viel niets af te dingen, want gij beheerscht uw stem op de meest volmaakte wijze.

Ik wensch U dan ook van harte geluk.

Waarde Confraters,

Zooals bij oudjaarsavond, het gezin rond den haard zit geschaard en terugblikkend zoekt naar wat is voorgevallen, zoo roept onze geest ook volgens een aloud gebruik, in deze plechtige zitting, de weinige gestalten op, van de in het verlopen jaar overleden confraters.

Het leven markeert zijn weg voor ons door verliezen, maar die verliezen kunnen en moeten ook een winst beteekenen voor onze herinneringen want als uit een graf geen daden ontkiemen, heerscht er de dood over.

* * *

Mter Robert Van Reeth.

Hij had eene rijkelijke overvloeiende natuur, die hij ontwikkelde en tot vollen wasdom bracht.

Vol talent was hij en beschikte over al de bewegelijkheid van zijn gaven, een geleerde, die

alle hoeken en uithoeken van het uitgestrekt veld van Recht en Rechtspraak had doorwoeld.

Hij beheerschte het woord, het door zijn klaarheid inslaande woord. Met al de veerkracht zijner persoonlijkheid kon hij menschen en dingen streng te lijf gaan, maar bleef altijd even grootmoedig.

Man van stoeren arbeid, die rust nog ziekte kende, die nooit terugschrikte voor de veelvoudige taak van iederen dag door het beroep medegebracht.

Zoo staat hij voor ons met zijn felle gestalte, ryzend een hoofd boven de anderen: het wilskrachtige voorhoofd resoluut geplant boven de koelberaden macht van staal spiegelende oogen.

Om iets hoogers nog eeren wij hem.

Hij behoorde tot het ras der Paladijnen, die geen smet duldden op hun kolder, geen schrap op hun zwaard, geen vlek op hun schild.

Hij was er zich diep van bewust, en predikte zulks met het woord en met de daad: een eerlijk beroep als het onze vordert verdedigers met onbesmette eer; in den glans van onzen naam moet de waardigheid van ons ambt schitteren.

Maar vóór alles was hij een man van karakter en een man met edel karakter: bij hem geen ijdelheid, geen behaagzucht, geen naijver, maar moed en getrouwheid, zelfbeheersching, zucht om aan eenieder recht te laten wedervaren samen met veel goedhartigheid.

Hij was ook de vriend, dien men niet verliest zonder steeds te blijven voelen, dat men iets edel mist, zelfs in deze volle rijke wereld.

Met een schok trok het leven zich van hem terug: in de bevriende omlijsting zijner werk-kamer zeeg hij neer te midden zijner bundels en rechtsboeken.

Maar op het doodsbed straalde een glans over zijn gelaat, schoon als de streep licht van de scheidende zon over de wateren, den weg wijzend naar de eeuwigheid.

* * *

Mter Louis Witteveen.

Wie hem als vrederechter van het 2de kanton de zittingen hoorden leiden, dacht onwillekeurig terug aan den goedigen rechter, door Chesterton afgeschilderd: zeker niet om het droeve lot dat dezen was beschoren; evenmin omdat hij al zijn wijsheid uit een kinderliedje haalde, maar wel, omdat de bestaande ervaring voor hem eeuwig bruikbaar en nieuw was en de raadselachtigste moeilijkheden oploste.

Soms werd hem zulks verweten : zoo zwenkt het oordeel der wereld tusschen goedigheid en hardheid in.

Maar wij blijven hem dankbaar om de les die hij ons heeft gegeven : in de gecompliceerdheid van het moderne leven eenvoudig te leeren zien en eenvoudig te leeren leven.

* * *

Mter Arthur Matthys.

Een van den ouden stempel; krachtig gebouwd, rond en guldoende, van opgewekte gevatheid, handig en bescheiden.

Aan zijn advocatenpraktijk zegde hij vaarwel, omdat zijn plicht hem elders dreef ; omdat hij daar zijn menschen nog beter kon dienen.

En in die andere loopbaan heeft hij al de deugden beoefend van den advocaat: geloof en toewijding, gepaard met den onbegrensden zucht om steeds zijn plicht te vervullen: eenvoudig en eerlijk.

* * *

Mter Jozef Caeymaex.

Een voornaam bescheiden man. Een leven waar zelfs geen schaduw van een logen over valt.

Een gebroken leven; maar kan ooit een leven gebroken heeten waar in het hart blijmoedig bewustzijn huist van het goede, waar het oog ruim openstaat voor de bonte wisseling der dingen, waar in het diepste der ziel de drang heerscht naar idealen, waar de geur van eer en edele nederigheid de geheele persoonlijkheid doordringt ?

Door zijn hoofsch verschijnen, zijn krachtigen geest, zijn veelzijdige ontwikkeling, zijn gul en gouden hart, door zijn hoog en edel karakter vooral, was hij een der meest vooraanstaande figuren onzer balie.

Zijn levenstoon nam en bewaarde hij uit het verleden, want en dit was de meest sprekende en welsprekende trek van zijn loopbaan: hij had eerbied voor zijn vak, eerbied voor de leermeesters, die hem er binnen hadden geleid, eerbied voor de menschen van het verleden waardoor hij met dit verleden in gemeenschap bleef.

Hij moest zijn taak uit de handen laten glijden zonder haar geheel te hebben voleind : de beroepsopleiding van zijn zoon, die hem zoo nauw aan 't hart lag, mocht hij niet voltooiën.

Maar met de droefheid der onafgedane taak, ging toch berusting gepaard, omdat hij gegeven had naar de maat van zijn vermogen.

Berusting ? Neen, ook trots over den gesta-

digen arbeid, ook innige voldoening van den man, die eigen aanleg in overeenstemming bracht met eigen leven.

* * *

Dankbare herinnering zijn wij nog verschuldigd aan Mter Willy Van Eeckhout, eere-advocaat : door het eervol vervullen van zijn ambt als hoogleeraar in verzekeringsrecht en door het standaardwerk dat hij hierover uitgaf, heeft hij onze balie nieuwen luister bijgezet.

Waarde Confraters,

Elke eeuw bezit eigen idealen.

De 17de eeuw kende diepe ontroering bij het aanschouwen en doorvoelen der orde van het wereldgeheel.

Onze tijd houdt zich dichter bij den vasten grond der werkelijkheid en der menschheid: het is de tijd van steeds groeiende voortbrengst, industrieel en wetenschappelijk, de tijd vol jacht naar aardse goederen.

Voor ons, advocaten, stelt deze tijd nieuwe eischen. Wij mogen niet teeren op opgedane kennissen en overgeleverde theoriën.

De wet is ruimer geworden door de grootere plaats die de mensch in de wereld veroverde.

Nieuwe richtingen en stroomingen verdeelen de steeds breeder ademende rechtspraak.

Het gaat er niet alleen meer om eene zaak te pleiten waarvan de klient ons de gegevens ter hand stelt : wij moeten trachten naar meer verheven faculteit; de scheppende macht in het recht, en hier is het niet de enkeling, maar de collectiviteit die ons het materiaal levert.

Dit materiaal moeten wij verzamelen en het «jus constituendum» het recht der toekomst, opbouwen gelijk geschiedde voor de middel-eeuwsche kathedralen, die naar den hemel wijzen, waaraan altijd wordt gewerkt en die nooit voltooid geraken.

Die taak is voor U jongeren weggelegd.

Gij zijt het nieuwe geslacht, springlevend opgeschoten uit den vaderlandschen bodem — gij leeft op eene nieuwe aarde — gij spreekt uwe taal en gij begint een eerste bladzijde van een nieuw verhaal ; met uw eigen oogen en woorden gaat gij de lichtende wereld in bezit nemen... als veroveraars.

Maar om te kunnen geven aan de toekomst, moet gij eerst ontvangen uit het verleden.

De groot cultuurdaden der eeuwen, die ons voorafgingen, mogen wij niet wegcijferen; even-

min mogen wij de traditiën onzer balie als iets afgedaan in een vergeethoek wegdoezelen.

Evenals ieder beschaafd mensch zich blijft laven aan de bronnen van Hellas en in het mirakel van geestelijk en artistiek evenwicht, dat het ons nagelaten heeft, steeds zijn rust en kalmte terugvindt, zoo ook moet gij, met de ontvanke-lijkheid van een kinderlijk karakter, gaan putten uit de schatten der overlevering door onze voorgangers opgestapeld.

En dan kunt gij, zooals weleer de Grieksche bedevaarders die, omkranst uit Delphi terugkwamen, met in het hart de kostbare orakelspreuk, gerust het beroepsleven ingaan, vol zelfbewustzijn en zelfzekerheid die vertrouwen schenken en eenieders wilskracht bevruchten.

Zoo wacht U eene schitterende loopbaan die ik U, op dezen dag uwer intrede in de balie, uit ganscher harte toewensch.

RECHTSPRAAK

145

HOF VAN BEROEP TE LUIK (5e Kamer)

29 October 1938.

Voorzitter d.d. : M. Claessens.

Raadsheeren : MM. Neven en Verreydt.

Op. Min. : M. Hauben.

Pl. : Mrs Thiery (Brussel) en Krauzen (Hasselt)

RECHTSPLEGING. — DESKUNDIG ONDERZOEK.
— GETAL DER DESKUNDIGEN.

De aanstelling door de rechtbank van een raadsman om de verrichtingen van een drieledig college van deskundigen te volgen en aan te vullen, staat gelijk met de aanstelling van een vierde deskundige, zelfs met beperkte macht, hetgeen door de wet is verboden.

N. V. Electro Soudure Thermac t/ Belg. Staat en
N. V. Constr. et Ateliers de Willebroeck.

Aangezien op 14 Maart 1938 de brug over het Albert Kanaal te Hasselt is ingestort; dat deze brug gebouwd werd door tweede gedaagde in beroep voor rekening van eerste gedaagde; dat echter de eischeres in beroep als onderaannemer de soldering heeft uitgevoerd tot het oprichten ter plaatse van de brug;

Aangezien op 16 Maart 1938 de Belgische Staat de N. V. Constructions et Ateliers de Willebroeck heeft doen dagvaarden om te verschijnen voor den heer Voorzitter der rechtbank van eersten aanleg te Hasselt zetelende in kortgeding en dat deze volgens bevelschrift van 17 Maart 1938 aldus heeft beschikt « Verklaren ons bevoegd en de zaak hoogdringend ; akte gevende aan elk der partijen hunner respectievelijke voorstelling van deskundige : zetten een college van drie deskundigen aan, te weten de heeren 1° Van der Hagen Joseph, hoogleraar aan de Universiteit van Leuven, 2° Spoliansky, ingenieur conseil te Brussel en 3° Van de Perre, hoogleraar aan de Universiteit te Brussel, met opdracht de plaatsbeschrijving te maken der op 14 Maart 1938 ingestorte ijzeren brug over het Albertkanaal te Hasselt en alle elementen op te sporen welke zullen toelaten de oorzaak der instor-

ting dezer brug en de verantwoordelijkheid des-aangaande vast te stellen;

Aangezien op 13 Mei 1938 de eischeres in beroep de gedaagden in beroep heeft doen dagvaarden om te verschijnen voor denzelfden Voorzitter zetelende in kortgeding ten einde « te hooren zeggen voor recht dat een deskundige, aan te duiden door verzoekster, zal gevoegd worden bij het college benoemd bij bevelschrift van 17 Maart 1938 en samen met dit zal beraadslagen »;

Aangezien de eisch aldus omschreven en beperkt niet kan ingewilligd worden daar krachtens artikel 303 van het wetboek van burgerlijke rechtspleging niet meer dan drie deskundigen kunnen benoemd worden (Rodière, Cours de Compétence et de procédure en matière civile, Boekdeel I, bl. 417; Carré et Chauveau, n° 1158, note 3) « on ne disputera plus, aldus Carré et Chauveau, Boncenne overschrijvende, sur le point de savoir si l'on doit nommer un plus grand nombre d'experts en raison du plus grand nombre de personnes qui figurent dans une cause comme des garants, des arrières garants, des cohéritiers. Il n'en faut que trois, jamais plus de trois et il faut que toutes les personnes de la cause s'accordent sur leur choix ou que l'expertise se fasse par ceux que le tribunal aura désigné d'office »;

Aangezien deze rechtsleer nog steeds geldig is; dat het Koninklijk Besluit n° 300 van 30 Maart 1936 artikel 303 enkel gewijzigd heeft in dien zin dat het thans den rechter vrijstaat slechts één deskundige te benoemen, wanneer het hem vroeger opgelegd was er drie aan te stellen, tenzij de partijen het eens gekomen waren over het aanstellen van minder dan drie deskundigen.

Aangezien de eischeres in beroep dus de aanstelling als vierde deskundige niet mag bekomen van den Heer Guérin, hoofdingenieur bij het mijnkorps te Luik, door haar voorgesteld;

Aangezien de eerste rechter getracht heeft het wettelijk verbod te ontwijken door hare tusschenkomst in de expertise te bevelen en door den Heer Guérin als haar raadsman aan te stellen met recht in zekere verrichtingen van de expertise tusschen te komen;

Aangezien bij de expertise aan de partijen geen

ander recht kan toegekend worden dan het recht om bij verrichtingen van de deskundigen aanwezig te zijn en om zoodanige voordrachten en vorderingen te doen als zij het goedvinden (art. 315 en 317 van het wetboek van burgerlijke rechtsvordering) dat het te dier gelegenheid elke partij vrijstaat zich door een raadsman te laten bijstaan en dat zij hier toe geen rechterlijke machtiging noodig heeft; dat echter de tusschenkomst van dien raadsman in de verrichtingen van de deskundigen niet door de wet is toegelaten en dat in het onderhavig geval de tusschenkomst door den eersten rechter bevolen overeenkomt met de aanstelling van den raadsman als vierde deskundige met beperkte macht;

Aangezien de eischeres in beroep de beslissing van den eersten rechter overigens verwerpt, daar deze haar niet met de andere partijen op gelijken voet stelt; dat zij hare stelling grondt op het feit dat luidens het bevelschrift van 17 Maart 1938, ieder van beide gedaagden in beroep zijn expert heeft kunnen aanduiden, de derde zijnde door den Heer Voorzitter van de rechtbank gekozen; dat tijdens de debatten vóór het Hof haar raadsman uitdrukkelijk heeft verklaard dat zijne cliënte liever haren eisch zou hooren afwijzen, dan de bevestiging te hooren uitspreken van het bevelschrift a quo, die hare tusschenkomst in de expertise bij middel van een raadsman heeft toegelaten zonder toevoeging van een vierde deskundige;

Aangezien volgens de dagvaarding door de eischeres in beroep geene andere tusschenkomst in de reeds bevolen expertise werd aangevraagd dan de tusschenkomst bij wijze van toevoeging van een vierde deskundige door haar aan te duiden, dat het niet blijkt dat zij haar eisch door vroegere besluiten heeft veranderd, en dat hare besluiten voor het Hof in hun geheel beschouwd, ook niet strekken tot het aanvaarden van een eisch tot eenvoudige tusschenkomst, zonder toevoeging van een vierde deskundige;

Aangezien uit de vorige beschouwingen spruit dat de tusschenkomst in de expertise, zooals zij door den eersten rechter werd besloten, niet aan den eisch voldoet en dientengevolge dient verworpen te worden;

Aangezien het ook niet mogelijk is in den stand van de zaak eene nieuwe expertise te bevelen, dat de eischeres in beroep niets anders heeft gevraagd dan de toevoeging van een deskundige door haar aan te duiden, bij het college benoemd bij bevelschrift van 17 Maart 1938 om samen met dit te beraadslagen;

Aangezien deze vordering ook niet in betrekking kan gebracht worden met eenige hoofdvordering, ten einde uit dezen toestand gevolgtrekkingen te doen nopens de mogelijke toedracht van de eerste volgens de leer van de Paepe (zie: de Paepe, *Etudes sur la compétence civile*, boekdeel I, n° 36, bl. 519), dat er tot hertoe tusschen partijen geen enkele vordering ten gronde werd ingesteld; dat de tegenwoordige vordering nooit afhankelijk kan geweest zijn van de vordering in kortgeding die definitief beslecht werd door het bevelschrift van 17 Maart 1938 zoodat zij van den beginne af zelfstan-

dig is geweest en als dusdanig moet gevonnist worden;

Aangezien het Hof dus «ultra petita» zou beschikken indien zij thans eene nieuwe expertise moest bevelen;

Aangezien uit de vorige beschouwingen spruit dat de eisch van de N. V. Electro-Soudure Thermac eenvoudig dient afgewezen;

Aangezien het haar zal vrijstaan onmiddellijk na deze uitspraak, na te gaan welke maatregelen verenigbaar met de wettelijke voorschriften, door haar kunnen aangewend worden tot vrijwaring van hare belangen.

Om deze redenen :

Het Hof, gehoord in zijn advies den Heer advocaat generaal Hauben, alle strijdige besluiten van de hand wijzende en het bevel waartegen beroep hervormende;

Verklaart niet gegrond den eisch tot toevoeging van een deskundige door de eischeres in beroep aan te duiden, bij het college benoemd door bevelschrift van 17 Maart 1938;

Dientengevolge ontzegt haar deze vordering en verwijst ze in de kosten van beide instanties.

146

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

10e Kamer. — 17 December 1938.

Voorzitter : M. Convent.

Raadsheren : MM. Pouppez de Kettenis en Ooms.

Advocaat-Generaal : M. Van Durme.

Pl. : Mrs Van Baarle, Van den Branden, Struyf, Scruel, Bauchau en Cleirens.

AANSPRAKELIJKHEID. — ART. 1384. — VOERTUIG EN VOERDER VERHUURD. — VERANTWOORDELIJKHEID VAN DEN VERHUURDER BLIJFT BESTAAN.

Het in huur geven van een tractor met den voerder kan de verantwoordelijkheid van den eigenaar van den tractor, die de patroon is van den voerder, op grond van artikel 1384 B. W. niet wegnemen, daar de voerder in dienst bleef van den verhuurder, diens aangestelden bleef en het ongeval gebeurde gedurende den tijd dat de voerder in dienst was van den verhuurder.

Het feit dat de huurder in plaats van goederen personen deed vervoeren met het gehuurde voertuig, verandert hieraan niets, daar de voerder, indien hij dit vervoer niet mocht doen, als plicht had dit te weigeren.

O. M. t/ Van Bulck, Mariën en anderen.

Aangezien de N. M. B. S. verkeerdelijk als burgerlijke partij vermeld staat daar zij enkel in zake geroepen werd als burgerlijke verantwoordelijke partij voor Kinoo;

Aangezien de feiten ten laste van betichte Van Bulck gelegd, door het onderzoek voor het Hof gedaan bewezen zijn gebleven en dat er hem eene billijke toepassing der strafwet gedaan is geworden;

Dat met reden, Mariën veroordeeld is geweest als burgerlijk verantwoordelijk voor de kosten;

Voorwat Kinoo en de N. M. B. S. betreft :

Aangezien zoo min voor het Hof als voor den eersten rechter de feiten ten laste van Kinoo, rechtstreeks gedaagde, aangehaald zijn bewezen geworden, en het met reden is dat de eerste rechter hem vrijgesproken heeft en de burgerlijke verantwoordelijke zonder kosten buiten zake stelt;

Op burgerlijk gebied :

Voorwat betreft de vragen tegen Kinoo en de N. M. B. S. :

Aangezien het Hof onbevoegd is om over die vragen te beslissen;

Voorwat de vragen der «General Accident» Mertens en Nuyens tegen betichte Van Bulck en de burgerlijk verantwoordelijke Mariën betreft :

Aangezien Mariën beweert niet aansprakelijk te zijn voor de gevolgen van het ongeval, daar hij zich alleen bezig houdt met het vervoer van goederen, en dat het in huur geven van zijn wagen met voerder, zijn voerder in dienst der maatschappij Guthrie en Murdoch plaatste, welke alleen bevelen voor het vervoer van ontlasting van verantwoordelijkheid voor Mariën heeft onderteekend;

Aangezien die beweringen niet dienen aangenomen te worden;

Aangezien het in huur geven van een tractor met voerder de verantwoordelijkheid van art. 1384 van het Burgerlijk Wetboek niet kan doen verdwijnen, daar betichte in dienst was en bleef van Mariën, dat hij zijn aangestelde bleef, en dat deze dus verantwoordelijk bleef voor zijn aangestelde, die het ongeval veroorzaakt heeft tijdens hij in dienst van Mariën was (Zie: Cass. 15 Dec. 1924, Pas. 25, I, 76);

Aangezien het zoo wel geschiedde vermits Mariën niet beweert dat gedurende het vervoer voor Guthrie en Murdoch, betichte door deze firma zou betaald zijn; dat Guthrie en Murdoch, de voerder die Mariën hun zond met zijn tractor, moesten aannemen;

Aangezien de ontlasting door Guthrie en Murdoch onderteekend, de draagkracht niet kon hebben Mariën te doen ontsnappen van alle gevolg wegens onvoorzichtigheid en fouten vanwege zijn aangestelde gedurende het vervoer, dat die ontlasting niet kan en mag uitgebreid worden op het werkelijk vervoer en leiding van den auto-wagen, in dewelke Guthrie en Murdoch niet tusschenkwamen of tusschen te komen hadden;

Aangezien het feit dat het vervoer van werklieden niet voorzien was in de bepaalde autorit zonder belang is; dat inderdaad Van Bulck, indien hij dit vervoer niet kon of mocht doen den plicht had het te weigeren, maar dat, het vervoer aannemende en verwezenlijkende, hij handelde in zijne bedieningen en als aangestelde van Mariën en het risico ervan op zich nam;

Aangezien het dus met reden is, dat de eerste rechter Mariën aansprakelijk heeft verklaard voor de berokkende schade;

Aangezien de toegekende provisioneele sommen en de aanstellingen van deskundigen niet betwist worden;

Om deze beweegredenen :

Het Hof,

Beslissende op tegenspraak;

Gezien art. 24 der wet van 15 Juni 1935;

Gezien de wetsbepalingen in het bestreden vonnis aangehaald, alsook art. 211 van het wetb. van strafv. aangeduid ter zitting door den heer Voorzitter;

Bevestigt zoo op straf als op burgerlijk gebied, in al zijne bestanddeelen het bestreden vonnis en verwijst de betichte Van Bulck in de beroepskosten beloopende in 't geheel 41,34 frank jegens den Staat;

Zegt dat de lijfswang uitgesproken door den eersten rechter zijn uitwerksel zal hebben, namelijk wat den duur betreft op de inning der beroepskosten;

Verklaart Mariën burgerlijk en solidair gehouden tot de kosten uitgesproken ten laste van betichte Van Bulck, die het ongeval veroorzaakte tijdens de ambtsverrichtingen waarmede hij belast was.

Het vonnis geveld in eersten aanleg volgt hieronder:

CORRECTIONEELE RECHTBANK TE ANTWERPEN

7e Kamer. — 12 October 1938.

Voorzitter : M. Jageneau, eenige rechter.

O. M. : M. Bibauw.

Pl. : Mrs Elebaers, Van den Branden, Struyf, Scruel en Bauchau.

I. VERKEER. — SAMENLOOP VAN FOUTEN. — VOORSTEEKEN BIJ KRUISPUNT. — NIET DOEN WERKEN VAN PINKLICHTEN. — DEZE LAATSTE FOUT THEORETISCH.

II. ARBEIDSONGEVALLEN. — VERHAAL VAN DEN PATROON OF DEZES VERZEKERAAR TEGEN DEN VERANTWOORDELIJKE DERDEN.

I. De automobilist die bij een kruispunt voorsteekt begaat een overtreding op art. 36 van het reglement op het verkeer, die hem verantwoordelijk maakt voor een gebeurlijk ongeval, terwijl de afwezigheid of de laattijdigheid van het pinksignaal dat moest gegeven worden door de voorafrijdende auto, die wil afwijken, gebeurlijk slechts een theoretische fout zou uitmaken, gebeurd na het verwekken van de eigenlijke oorzaak van het ongeval. Artikel 96 is niet absoluut, doch laat het recht van den voorrang onaangeroerd.

II. De patroon en de verzekeraar van een werkmán, die het slachtoffer werd van een arbeidsongeval, hebben een rechtstreeksche vordering op grond van artikel 1382 B. W. om de door hen uitbetaalde schadevergoeding terug te eischen van den voor het ongeval verantwoordelijken derden.

O. M. t/ Van Bulck, Mariën en anderen.

Aangezien de feiten ten laste van eerste betichte niet ernstig kunnen betwist worden, dat de plichtigheid bekend en bewezen is door de getuigenissen alsmede de besluiten van den aangestelden deskundige;

Aangezien ten onrechte eerste betichte zijn manœuvre tracht te doen doorgaan als eene niet uitgevoerde poging, dat de stand van zijn wagen echter zoo was dat hij niet zonder ongelukken zijne

regelmatige plaats op de baan terug kon innemen; Aangezien uit niets blijkt dat de Groendaallaan — aansluiting of kruising — dit is zonder invloed — niet zichtbaar zou zijn voor de weggebruikers;

Aangezien de oorzaak van het ongeval niet dient gezocht te worden in eene fout der Mij Guthrie & Murdoch welke een wagen dienende voor materiaal vervoer heeft doen aanwenden voor het vervoer van personen;

Aangezien het echter niet om eene fout van derde — ex contractu of ex delicto — noch van de burgerlijk verantwoordelijke zelf, doch wel om de onvoorzichtigheid en de overtreding van de wegcode door den voerder van den wagen, feiten waarvoor op grond van art. 1384 B. W. Mariën aansprakelijk blijft;

Aangezien Kino en de voor hem burgerlijk verantwoordelijke N. M. van Belgische Spoorwegen in de zaak betrokken werden op grond van art. 96 van den wegcode;

Aangezien ware het bewezen — quod non — dat Kino alvorens naar links de aansluitingsstraat te nemen, zijne pinklichten niet had laten werken, of, althans op een onvoldoende afstand, dan nog mag niet uit het oog verloren worden aan wien zulke seinen bestemd zijn, namelijk aan diegene die op normalen afstand met een aangepaste snelheid zijn voorganger volgt, op de rechterzijde der baan, dat derhalve dient opgemerkt dat eerste betichte zich niet op zijnen reglementaire plaats bevond, toen hij den wagen der B. S. vóórstak, terwijl het signaal dat steeds zal en moet gegeven worden bij eene aansluiting alleen dan het ongeval zal verhinderen wanneer de volgende weggebruiker zich op eene normale plaats bevindt;

Aangezien hieruit volgt dat het eerste verbod, dit van art. 36 moet beschouwd worden als zijnde de oorzaak van het ongeval terwijl de afwezigheid of laattijdigheid van het signaal geven gebeurlijk slechts eene theoretische fout zou uitmaken welke geboren is na het verwekken der eigenlijke oorzaak van het ongeval.

Aangezien trouwens art. 96 niet absoluut is doch integendeel de rechten van voorrang onaangeroerd laat.

Om deze redenen :

Gezien de bepalingen van art. 194 van het wetboek van rechtspleging in strafzaken 1 en 7 van het strafwetboek en de wet van 2 Januari 1934 en de wet van 15 Juni 1935, art. 2, 11, 12, 14, 31, 32, 34, 35, 37 en 41, en bij toepassing van art. 418, 420, 40, 65 van het strafwetboek 1382, 1384 burgerlijk wetboek door den heer Voorzitter aangeduid.

Rechtsdoende bij tegenspraak.

Veroordeelt betichte Van Bulck tot eene geldboete van 100 frank en tot de kosten beloopende in het geheel op 1162,77 fr. En aangezien de kosten de 300 frank te boven gaan art. 1, 2, 4 en 5 der wet van 27 Juli 1871, 47 van het strafwetboek zegt dat de kosten invorderbaar zullen zijn bij lijfswang tegen betichte en bepaalt den duur ervan op een maand.

Verklaart de burgerlijk verantwoordelijk gedaagde Mariën burgerlijk verantwoordelijk voor de kos-

ten waartoe betichte Van Bulck, zijn ondergeschikte, en die de feiten gepleegd heeft tijdens de uitoefening der diensten waartoe hij door den gedaagden Mariën gebezigd was veroordeeld wordt. Spreekt den rechtstreeks gedaagde Kino vrij en stelt hem evenals de N. M. Belgische Spoorwegen buiten zaak.

Zegt dat de geldboete van 100 fr. bij toepassing van art. 37 van de wet van 8 Juni 1926 gewijzigd door art. 1 der wet van 27 December 1928 vermeerderd is met 60 deciemmen derwijze zij 700 frank zal bedragen.

Beveelt dat bij gebrek aan betaling binnen den tijd bepaald bij artikel 40 van het strafwetboek de geldboete van 100 fr. vermeerderd met 60 deciemmen zal mogen vervangen worden door eene gevangzitting van eene maand.

En rechtsdoende over den eisch der Burgerlijke Partijen : General Accident :

Aangezien algemeen wordt aangenomen dat de patroon en de verzekeraar van den werkman tegen den verantwoordelijken persoon een rechtstreeksche aktie bezitten op grond van art. 1382 B. W. om schade door hen geleden te vergoeden; (Cass. 7-1-1889, Pas. I, 52);

Aangezien niet betwist wordt dat de Burgerlijke partij betaald heeft voor Mertens 4670,50 frank en voor Nuyens 5.782,50 fr. = 10.453 frank;

Aangezien het past haar akte te geven van haar voorbehoud voor de toekomst.

Mertens :

Aangezien er twijfel en betwisting bestaat aangaande den juisten graad van onbekwaamheid, dat echter de ten titel van provisie gevraagde som niet als overdreven voorkomt.

Nuyens :

Aangezien deze zich burgerlijke partij stelt niet alleen tegen betichte doch ook tegen Kino en N. M. Belgische Spoorwegen welke niet door hem noch door het Openbaar Ministerie doch wel door Mertens en de Generaal Accident rechtstreeks gedaagd wordt.

Aangezien deze burgerlijke partijstelling niet tegenstrijdig is (art. 63 tot 70, 135, 148, 182, 183, W. Stw.);

Aangezien ook in dit geval een deskundig onderzoek zich opdringt;

Aangezien betichte Kino vrijgesproken zijnde de Rechtbank onbevoegd is om kennis te nemen van den eisch der burgerlijke partijen tegen rechtstreeksch gedaagden.

Om deze redenen :

Veroordeelt betichte Van Bulck en burgerlijk verantwoordelijke partij Mariën om aan de burgerlijke partij General Accident te betalen ten provisióneele titel de som van 10.450 frank met de vergoedende intresten vanaf 12 October 1937 en de kosten. Verleent aan de burgerlijke partij akte van haar voorbehoud om de kapitalen terug te eischen die zij door het gerecht en op grond van de wet op de werkongevallen zal verplicht zijn te betalen wegens blijvende of tijdelijke, geheele of gedeeltelijke werkonbekwaamheid der slachtoffers;

Zegt dat gezien art. 1, 2, 4 en 5 der wet van 27 Juli 1871, deze som invorderbaar zal zijn bij lijfs-

dwang tegenover betichte en bepaald den duur ervan op een maand;

Veroordeelt hen solidair of minstens de eene bij gebrek aan den anderen om aan de burgerlijke partij Mertens ten provisieelen titel te betalen de som van 50.000 frank met de vergoedende intresten sedert 31 Mei 1937 de gerechterlijke intresten en de kosten onder aftrok der sommen welke aan de wetsverzekeraar der werkgevers van burgerlijke partij toegekend worden hoofdens de door deze laatste aan burgerlijke partij uit te keeren sommen;

En alvorens recht te doen over het overige van den eisch benoemt Dokter Van Deuren met opdracht in een beredeneerd onder eed neer te leggen verslag, aard, duur en graad der werkonbekwaamheid en der ongelopen verwondingen vast te stellen en alle pertinente vragen van partijen te beantwoorden om daarna verder besloten te worden als naar recht.

Veroordeelt hen solidair ten provisieelen titel te betalen aan de burgerlijke partij Nuyens de som van 25.000 frank met de gerechterlijke intresten en de kosten onder aftrok der sommen welke aan de wetsverzekeraars der werkgevers van burgerlijke partij toegekend werden hoofdens de door deze laatste aan burgerlijke partij uit te keeren sommen;

Zegt dat gezien art. 1, 2, 4 en 5 der wet van 27 Juli 1871, deze som invorderbaar zal zijn bij lijfswang tegenover betichte en bepaald den duur ervan op een maand;

En alvorens verder recht te doen over het overige benoemt Dokter Van Deuren met opdracht den bestendigen graad der werkonbekwaamheid te bepalen;

Verklaart zich onbevoegd om kennis te nemen der eischen van de burgerlijke partijen tegen Kino en de N. M. Belgische Spoorwegen daar betichte Kino vrijgesproken werd en de rechtbank opgehouden heeft bevoegd te zijn te kennen over dezen eisch.

147 HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

11e Kamer. — 28 December 1938.

Voorzitter : M. Torsin.

Raadsheeren : MM. Debeil en Mommaert.

O. M. : M. De Vooght.

Pleiters : Mrs Wilmots en De Vis.

FISCAAL RECHT. — BELASTINGEN OP INKOMSTEN. — AANGIFTE BETREFFENDE AFWEZIGHEID VAN INKOMSTEN. — RAADPLEGING DER FISCALE COMMISSIE.

Wanneer een belastingschuldige een aangifte tot de belastingen indient die er zich bij bepaalt te verklaren dat er in het dienstjaar geen inkomsten waren, staat zulks gelijk met het uitblijven van alle aangiften. De ambtelijke belasting kan dan ook slechts geschieden na raadpleging van de fiscale commissie voorzien door art. 56 van de samengeschatte wetten op de inkomstenbelasting.

Een belasting vastgesteld zonder raadpleging van deze commissie is nietig.

Spira t/ Beheer van Financiën.

Gezien het hooger beroep bij het Hof van Beroep te Brussel op 11 Aug. 1936 ingesteld door requirant tegen de beslissing van den heer Directeur der rechtstreeksche belastingen der provincie Antwerpen, in dato 8 Juli 1936;

Gezien het exploot van beteekening van gemeld beroep; gezien de besluiten door de partijen genomen; gezien de overige stukken van den bundel;

Gehoord het verslag door den heer raadsheer Debeil gegeven ter openbare terechtzitting van 23 November 1938;

Gezien het verhaal regelmatig in den vorm en in den wettelijken termijn ter griffie van het Hof neergelegd tegen de beslissing dd. 8 Juli 1936 van den directeur der rechtstreeksche belastingen te Antwerpen, 1ste Bestuur;

Overwegende dat het bezwaar door requirant den 3^{en} Februari 1936 gevormd voor doel had kwijtschelding te bekomen van de belastingen, hem opgelegd voor het dienstjaar 1935, ten titel van bedrijfs- en nationale crisisbelastingen;

Overwegende dat requirant eene door hem ondergeteekende aangifte ingediend heeft in dewelke hij verklaarde gedurende het jaar 1934 « van geen bedrijfsinkomsten te hebben genoten »;

Overwegende dat de afdelingscontroleur, aannemende dat requirant gedurende het jaar 1934 het bedrijf van handelaar uitgeoefend had, de vermoedelijke winst door hem verwezenlijkt op 50.000 frank bepaald heeft en hem dit bedrag op 13 September 1935 per aangeteekend bericht ter kennis gebracht heeft met bede hem terug te sturen binnen 20 dagen bekleed met zijn instemming of voorzien van zijne aanmerkingen;

Overwegende dat requirant, volgens het Beheer, in gebreke gebleven is zijne aanmerkingen mondeling of schriftelijk te doen gelden; dat derhalve de aanslag, ten kohiere, executor verklaard op 3 December 1935, opgenomen werd en aan belastingschuldige kenbaar gemaakt werd door waarschuwing-uittreksel dd. 5 December 1935;

Overwegende dat requirant in zijn verhaal aanvoert dat hij, op 30 September 1935, protest zou aangeteekend hebben tegen het bericht van wijziging en dat het Beheer het advies van de fiscale commissie had moeten vragen volgens art. 55 en 56 der samengeschatte wetten;

Overwegende dat art. 55 der bovengemelde wetten toepasselijk is wanneer de belastingschuldige een cijfer van inkomsten aangegeven heeft, dat door den controleur kan aangenomen worden of, in geval van onjuistheid, door hem kan verbeterd worden;

Overwegende dit requirant met te verklaren dat hij geen winst gemaakt had in 1934 geen cijfer heeft aangeduid en zodoende de controleur in de onmogelijkheid gesteld heeft de rechtspleging van art. 55 te volgen;

Aangezien dienvolgens requirant aanzien moet worden als geen aangifte gedaan te hebben; dat het ontbreken van aangifte aan het Beheer de verplichting oplegde art. 56 der wetten op de inkomsten toe te passen en inzonderheid de, krachtens

art. 46 van de wet van 13 uli 1930, ingesteld aanslag-commissie te raadplegen;

Overwegende dat de voorschriften van art. 56 de openbare orde aanbelangen en dat zij op straf van nietigheid moeten nageleefd worden;

Overwegende dat de betwiste taxatie vastgesteld zonder tusschenkomst van de fiscale commissie dus nietig moet verklaard worden;

Overwegende dat het aldus overbodig is de andere middelen door requirant voorgesteld na te gaan.

Om deze redenen :

Het Hof, gezien artikels 4, 30, 34 tot 38 der wet van 15 Juni 1935;

Gehoord het verslag van raadheer Debeil en het eensluidend advies van advocaat-generaal Collard-de Sloovere in openbare zitting;

Ontvangt het beroep, verklaart het gegrond, zegt voor recht dat de betwiste belastingen nietig zijn, beveelt aan den Belgischen Staat, Beheer der Financiën, aan requirant alle uit dien hoofde ten onrechte geïnde sommen met de wettelijke interesten terug te betalen;

Verwijst den Belgischen Staat in de kosten.

148

BURGERLIJKE RECHTBANK TE HASSELT

4 November 1938.

Voorzitter : M. Byvoet.

O. M. : M. P. Van de Velde.

Pleiter : Mr Stellingwerff.

BUITENGERECHTELIJK BESLAG. — ART. 565 W. B. R. — TESTAMENT BIJ AUTHENTIEKE AKTE. — EIGENHANDIG TESTAMENT. — UITVOERBAARHEID.

De beslagene is verplicht aan de vordering van den schuldeischer te voldoen zelfs dan wanneer er buitengerechtelijk beslag in zijn handen gelegd werd.

Een testament bij authentieke akte opgesteld is uitvoerbaar op zich zelve en heeft voorrang op een eigenhandig testament wanneer de inbezittingstelling nog geen plaats vond.

Orbaen t/ Hullebroeck.

Gezien de inleidende dagvaarding in dagteekening van 20 Mei l.l., betekend door doorwaarder Willems van Hasselt;

Herzien het voorbereidend vonnis ter zake door deze Rechtbank geveld den 8 Juli l.l.;

Overwegende dat sindsdien verweerder in beroep tijdig verwittigd is geworden door den Heer Griffier der Rechtbank, bij aanbevolen schrijven dat de zaak gepleit diende te worden op 16 September l.l.;

Overwegende dat hij alsdan in persoon ter zitting verscheen en verklaarde zich te gedragen als naar recht;

Overwegende dat het beroep regelmatig is in vorm;

Overwegende dat de eerste Rechter ten onrechte aan een buitengerechtelijk beslag de waarde hechte van een bewarend beslag of minstens beslag onder

derden gedaan; dat een eenvoudig verbod door derden aan verweerder in beroep betekend de huurpenningen in handen van aanlegger in beroep te betalen geen bewarend beslag uitmaakt dat trouwens slechts voor handelsschulden mogelijk is, noch een beslag onder derden, wijl niet een der pleegvormen door art. 557 en volgende Wetboek Burgerlijke Rechtvordering voorgeschreven, nageleefd is geworden; dat art. 565 van hetzelfde wetboek verweerder in beroep toeliet geldig in handen van aanlegger in beroep te betalen;

Overwegende dat deze ten andere recht heeft op de huurpenningen verschuldigd voor een goed afhangend van de gemeenschap welke bestaan heeft tusschen hem en zijne afgestorvene echtgenote, deels als eigenaar en deels als begiftigde volgens contractuele erfstelling gedaan bij authentieke akte Goetsbloets van 4 Maart 1914; dat deze akte op zich zelf uitvoerbaar is en vooralsnog niet vervallen kan verklaard door een eigenhandig testament, ingevolg hetwelk de aangevraagde inbezittingstelling wegens de betwisting betreffende de echtheid van het geschrift, door de Rechtbank nog niet verleend werd;

Overwegende dat het beroep bijgevolg gegrond dient verklaard te worden;

Om deze beweegredenen :

De Rechtbank, Kamer van den Alleenzetelende Rechter, de voorschriften van art. 2, 30-37 wet, 15 Juni 1935 nageleefd geweest zijnde, op eensluidend advies van den Heer Paul Van de Velde, Substituut Procureur des Konings, ter zitting van 21 October laatstleden, verklaart het beroep ontvankelijk en gegrond, er over statueerende, zetelende in graad van beroep, doet het vonnis van den eersten Rechter te niet, veroordeelt verweerder in beroep om aan aanlegger in beroep te betalen de som van 1750 fr., voor huishuur vervallen den 15 December 1937, met de rechterlijke intresten en de kosten van beide rechtsgedingen;

Verklaart tegenwoordig vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande elke voorziening en zonder borg behalve voor de kosten.

149

BURGERLIJKE RECHTBANK TE TONGEREN

28 April 1938.

Voorzitter : Ridder P. De Schaetzen.

Bijzitters : MM. Van Caenegem N. en Thoné J.

O. M. : M. Herbillon Arm., Subst. Proc. Kon.

Pl. : Mrs Ulrix R., Baeté W. en Van Dessel Edg.

AANSPRAKELIJKHEID. — PLAATSING VAN PUTBUIZEN OP DEN OPENBAREN WEG. — ONGEVAL VEROORZAAKT DOOR SPELENDE KINDEREN.

De eigenaar van putbuizen geplaatst buiten de eigenlijke baan op den zijweg en vast tegen eene haag zoodat zij het verkeer geenszins hinderen, kan niet aansprakelijk gesteld voor een ongeval veroorzaakt door een dier buizen aan kinderen die aldaar speelden zonder bewaking van hun vader.

W. Wynen t/ J. Steyfkens.

Overwegende dat de eisch strekt tot betaling eener schadevergoeding ten beloope van 57.115,30 fr. (met voorbehoud deze in den loop van het geding te mogen verhoogen of verminderen) spruitende uit een ongeval op 27 September 1936, aan het zevenjarig zoontje van aanlegger overkomen, in de hieronder bepaalde omstandigheden en dit blijkens de door partijen bijgebrachte afschriften van den strafbundel wiens inhoud en materiele toedracht der zaak zij bijtreden;

Op voormelde datum begaf aanlegger zich naar een schietfeest, gegeven op het schietplein te Genck ter plaatse «Hooiplaats» en dit in gezelschap zijner twee stiefzoontjes en van zijn eigen zoontje respectievelijk alsdan twaalf, elf en zeven jaar oud. Daar het rond 18 uren en half begon te regenen en het feest nog niet volledig ten einde was aanzocht hij zijn kinderen alleen naar huis te gaan waaraan deze gehoor gaven. Onderweg bemerkten ze in de Termienstraat drie putbuizen eener doorsnede van 85 centimeter, eener hoogte van een meter en waarvan de dikte der wanden 7 centimeter en half bedroeg. Deze putbuizen waren aldaar aangebracht door verweerder en bevonden zich buiten de eigenlijke baan op den zijweg en vast tegen de aldaar staande haag, zoodat zij het verkeer geenszins hinderden. Het zoontje van 7 jaar kroop in een der buizen die alsdan door zijne twee stiefbroertjes in beweging werd gebracht en verder op de baan geroold, wanneer zij plotseling begaf en brak waardoor het zoontje dat ze inhield erg gewond werd en namelijk een gewikkelde fractuur van het linker dijbeen opliep;

Overwegende dat aanlegger er zich bij beperkt en dit zonder nadere omschrijving zijn eisch te steunen op de onvoorzichtigheid of het gebrek aan voorzorg van verweerder;

Overwegende dat het eenvoudig relaas van het ongeval alle mogelijke verantwoordelijkheid van verweerder volledig uitsluit, doch integendeel een driedubbele fout, onvoorzichtigheid of nalatigheid doet uitschijnen, *eerstens* in hoofde der twee andere stiefbroertjes die ter zake de rechtstreeksche daders zijn van het ongeval;

Ten tweede in hoofde van het slachtoffer zelf dat de onvoorzichtigheid beging in de buis te kruipen om er zich mede te laten rondrollen en die onvoorzichtigheid zoo bij de daders al bij haar zelf des te grooter is dat zij wisten dat twee jaar voorheen hetzelfde slachtoffer dezelfde breuk van het dijbeen had opgelopen bij een val en het gevaarlijk spelletje waarmede ze zich nu onledig hielden deze breuk weer kon doen ontstaan;

Ten derde in hoofde van aanlegger die de kinderen onder zijn bewaking had medegenomen en aan die verplichting is te kort gekomen door ze niet tot het einde uit te voeren wat voor gevolg had dat de kinderen eene noodlottige onvoorzichtigheid hebben kunnen begaan;

Overwegende volledigheidshalve dat moest het niet bewaakt achterlaten der buizen de aansprakelijkheid van verweerder mogelijk maken en moest

het breken van kwetstige buis te wijten zijn aan een gebrek in hare samenstelling of bouw (hetgeen trouwens niet eens beweerd wordt) er nog in casu geen oorzakelijk verband bestaat tusschen het ongeval zooals het zich voordeed en het ongehinderd beweegloos laten liggen van buizen die geenszins bestemd zijn om kinderen met hun gewicht in te houden en ze al voortrollende te dragen;

Om deze redenen :

De Rechtbank, alle verdere besluiten van de hand wijzende,

Zegt aanlegger ongegrond in zijn eisch ;

Wijst er hem vanaf en veroordeelt hem in de kosten.

150

VREDEGERECHT TE AVELGEM

10 November 1937

Vrederechter: M. Desmarez

Pleiters: Mters De Smet en Deponchel

BEVOEGDHEID. — BURGERLIJKE VERANTWOORDELIJKHEID. — RECHTERLIJKE POLITIE. — ART. 505 VAN HET WETBOEK VAN BURGERLIJKE RECHTSPLEGING. — TOEPASSING.

Art. 505 van het wetboek van burgerlijke rechtspleging dat de leden van de rechterlijke macht onttrekt aan de latere Rechtbanken wanneer zij aansprakelijk gesteld worden voor zoogezegde schade berokkend in het uitoefenen van hun ambt, is toepasselijk op de officieren der rechterlijke politie en bijgevolg op den Burgemeester.

Dendievel en Vroye t/ verschillende

Aangezien eischers schadeloosstelling vorderen op voet van art. 1382 B. W. voor de gevolgen voortkomende van de slagen en kwetsuren door verweerders hun toegebracht te Bossuyt op 9 Maart 1936 ;

Aangezien het blijkt uit het gerechtelijk onderzoek dat die slagen en kwetsuren zouden toegebracht geweest zijn ter gelegenheid van de tusschenkomst van eersten verweerder die ter hulp snelde van Roynard Geneviève, die, bevreemd door het aan haar voor- en achterdeur trekken, bij verweerder hulp was gaan inroepen;

Aangezien eerste verweerder, Dumortier Gaston, burgemeester der gemeente Bossuyt en officier der rechterlijke politie is;

Aangezien verweerder in deze hoedanigheid voor plicht had tusschen te komen — en feitelijk is hij tusschen gekomen — om de storing der openbare rust te doen ophouden; dat hij zoo handelende moet aanzien zijn als hebbende gehandeld in zijne hoedanigheid van officier der rechterlijke politie; dat dit feit overigens door eischers zelf in hun exploit van daging bekend is, daar zij aanhalen dat verweerder misbruik gemaakt heeft van zijn ambt van officier van politie;

Aangezien de vrijspraak van den eischer Vroye uit hoofde der betichting van slagen toegebracht te hebben aan eersten verweerder, met eene openbare bediening bekleed, niet toelaat te zeggen dat deze

verweerder in de uitoefening van zijne bediening niet was; maar wel dat slagen niet toegebracht zijn geweest;

Aangezien het Hof enkel verklaard heeft dat de overtredding van nachtrumoer verjaard was; en niet dat zij niet bewezen stond;

Aangezien raad der verweerders opwerpt dat de eerste en vierde gedaagden als officieren van politie, voor zoogezegde schade berokkend in de uitoefening van hun ambt, onder de rechtsmacht vallen van hogere rechtbanken, bij toepassing van Art. 505 wetboek Burgerlijke rechtspleging; dat krachtens de verknochtheid de andere verweerders voor dezelfde rechtsmacht moeten vervolgd worden;

Aangezien de meerderheid der rechtspraak en voornamelijk het Hof van Cassatie van Frankrijk, beslist dat art. 505 van toepassing is op den officier der rechterlijke politie;

Aangezien de rechtsleer en de boven aangehaalde rechtspraak aanvoeren dat Art. 505 van algemeene draagwijdte is, dat de regels van het verhaal ten opzichte der officieren der rechterlijke politie toepasselijk zijn voor dezelfde redenen als voor den rechter en namelijk dat al deze die door de functies waarmede zij bekleed zijn, van de rechterlijke orde deel uitmaken, beschermd moeten zijn tegen tergende en roekeloze vorderingen vanwege wraakzuchtige personen, vorderingen die talrijk zouden oprijzen indien de gewone proceduur van kracht zou zijn.

Aangezien wij de meening bijtreden dat eischers op eerste verweerder bij verhaal moeten procederen en dat dit verhaal op voet van Art. 19 der wet van 25 Maart 1876, voor het Hof van Cassatie moet genomen worden;

Aangezien Wij, niet aannemen dat vierde verweerder — veldwachter — als officier der rechterlijke politie gehandeld heeft, daar hij hier tusschengekomen is op vraag van eersten verweerder en betreffende een misdrijf dat noch landelijk noch boschmisdrijf mag gekwalificeerd worden;

Aangezien de vordering tegen hem ingeleid zooals tegen de vier andere verweerders, samenhangend is met deze tegen eersten verweerder ingespannen, daar zij eersten verweerder in de uitoefening van zijn ambt van officier der rechterlijke politie, een hand toegestoken hebben, dat krachtens de regels der verknochtheid, het Hof van Cassatie voor het geheel bevoegd wordt om over die zaak te beslissen;

Aangezien verweerders een tegeneisch hebben ingeleid voor tergende en roekeloze actie, dat zij van elkeen der vragers de betaling eener som van 4.500 frank vorderen;

Aangezien de Rechtbank onbevoegd over de hoofdvraag zijnde, zich insgelijks onbevoegd over den tegeneisch moet verklaren;

Om deze redenen:

Wij, Vrederechter, verklaren Ons, onbevoegd, verworpen de twee vragen. Kosten ten laste van aanleggers. De wet van 15.6.1935 op het gebruik der talen, werd stipt nageleefd.

BIBLIOGRAPHIE

Mr. A. J. B. RIJKE. — Notarieele Vraagstukken ter voorbereiding tot het examen. Zesde druk herzien door A. J. Van Soest. - Arnhem. S. Gouda Quint. 1938.

Dat van dit werk zoo pas een zesde druk is verschenen, wijst het reusachtig succes dat het in Nederland kent. Het is dan ook een verzameling vraagstukken voor de notarieele praktijk die beantwoordt aan alle vereischten en waarvan het doorwerken een ideaal opleidingsstelsel is voor de voorbereiding van het notarieel examen. Meerdere van de opgenomen vraagstukken zijn rechtstreeks ontleend uit de examens der laatste jaren. Ook in het Belgisch universitair onderwijs van het notariaat zal in deze merkwaardige verzameling die twee boekdeelen beslaat, elk van meer dan twee honderd bladzijden, een ruime schat van feitelijke gegevens kunnen worden geput.

INGEZONDEN BIJDAGEN

SCHEIDSGERECHT, EXPERTISE EN TRANSACTIE

Aan scheidsrechters vraagt men een dwingend oordeel; aan deskundigen een niet binden oordeel.

Het verschil tusschen scheidsrechters en experts berust hoofdzakelijk wat betreft het karakter en de gevolgen der uitspraak.

In het scheidsgerecht verbindt men zich voorafgaandelijk de beslissing uit te voeren, in geval van expertise verplicht men zich daartoe niet en wordt de uitspraak slechts ten titel van voorlichting gevraagd (Antwerpen, 25 Meert 1891, J. P. A. 1891-236).

Zelfs indien de in betwisting zijnde partijen de deskundige opdracht geven een feit of omstandigheid vast te stellen, en voorafgaandelijk van alle verhaal tegen deze vaststelling of uitspraak afzien, bestaat er geen scheidsgerecht. Deze uitspraak inderdaad vormt op zichzelf geen dwingende beslissing, wat een essentieel bestanddeel van het scheidsgerecht is. Bovendien waren de partijen, in zake vaststelling of schatting door deskundigen, niet in betwisting op dit punt, vermits de bewerking bij gemeenzaam akkoord geschiedde en het goed mogelijk is dat beide partijen slechts handelden tot vaststelling hunner wederzijdsche rechten, zooals zulks het geval is in zake schatting of raming van schade.

De betwisting zelve kan gebeurlijk slechts het gevolg zijn van deze vaststelling van wederzijdsche rechten.

De benaming van expert of scheidsrechter heeft geen doorslaand belang. Alleen de wezenlijkheid der overeenkomst stelt haar natuur vast. Aldus, indien partijen aan personen, die ze deskundigen noemen, opdracht geven op definitieve wijze een schadevergoeding te ramen, belovende zich bij deze raming neer te leggen en ze na te komen, staat men voor een scheidsgerecht (cfr. Hand. Brussel, 24 Maart 1909, J. J. P. 1910-552, Brussel, 22 Dec. 1888, Pas. 1889, II, 279).

Deskundigen zijn scheidsrechters indien ze voor zending hebben een dwingende beslissing te treffen (Brussel, 18 Juni 1891, Pas. 1892, II, 113).

De scheidsrechters-verslaggevers zijn evenmin scheidsrechters in den eigenlijken zin van het woord.

De scheidsrechters-verslaggevers waarvoor de partijen ingevolge Art. 429 van het W. B. R. door de H. R. B. verzonden worden hebben uitsluitend voor zending rekeningen tusschen partijen op te stellen en onderzoek van stukken en bescheiden te doen. Hun opdracht is ook de partijen te verzoenen indien zulks mogelijk is en zooniet verslag uit te brengen.

Indien het een onderzoek of schatting van werken en waren geldt, worden ze experts genoemd.

Deze personen zijn geen scheidsrechters omdat hun oordeel slechts een advies is dat de Rechtbank niet bindt (Brussel, 15 Jan. 1859, Pas. 1864, II, 336; Cass. fr., 18 Dec. 1911, Pas. 1914, IV, 135).

Scheidsgerecht en Transactie :

Het scheidsgerecht verschilt ook van de transactie of dading. Dading is een overeenkomst waarbij partijen een aanhangig geding ten einde brengen, of een te voeren geding voorkomen, door wederzijdsche toegevingen (Kluyskens, De Contracten, blz. 604).

In het scheidsgerecht wordt het geschil beslecht door derde personen; in de transactie wordt de betwisting bijgelegd door de partijen zelf.

Het onderscheid heeft belang wat betreft de gevolgen.

De transactie is op zichzelf uitvoerbaar. De gewone verbindende kracht aan alle overeenkomsten eigen, komt ook door het sluiten der dading tot stand.

De scheidsrechterlijke uitspraak behoeft een uitvoerbaar-verklaring te verleen door den Voorzitter der Rechtbank. De afdwingbare kracht der beslissing hangt dus af van het bevel van den Rechter.

In principie, is de transactie onaantastbaar en de scheidsrechterlijke beslissing daarentegen vatbaar voor verhaal.

Dading heeft tusschen partijen kracht van gewijsde in laatsten aanleg. Het is een definitieve eindbeslissing door de partijen zelve getroffen. De gepleegde vergissing en benadeeling door de partijen zelve getroffen. De gepleegde vergissing en benadeeling neemt de kracht ervan niet weg. Alleen louter materiele feiten van berekening mogen hersteld worden. Het eenige wapen tegen een gedane dading is haar nietigheid omwille van bedrog, geweld en essentiele dwaling.

De scheidsrechterlijke beslissing integendeel is in principie vatbaar voor beroep en verhaal.

Indien er betwisting ontstaat nopens de vraag te weten of de partijen een transactie of een scheidsrechterlijke overeenkomst getroffen hebben, wordt deze vraag op soevereine wijze door den Rechter ten gronde vastgesteld. (P. B. V° Arbitrage n° 13).

Het kan gebeuren dat de partijen transactioneel de beslissing van een derde persoon als eindregeling bedingen.

Indien de partijen overeenkomen de door den scheidsrechter te nemen beslissing, te bekrachtigen door een opvolgend akkoord en daartoe den scheidsrechter een in blanco geteekende acte geven om zijn beslissing onder vorm van een contract vast te leggen, staat men voor een scheidsgerecht en niet een transactie. Inderdaad, de tusschen te komen beslissing is niet door de partijen te nemen (cfr. Laurent XVIII nr 30).

Wanneer de partijen, zonder meer aan een derde persoon een in blanco geteekende acte ter hand stellen,

met zending deze acte als definitieve overeenkomst in te vullen, is de oplossing lastig om vinden.

Eenerzijds, kan men beweren dat het hier een scheidsgerecht geldt, daar de beslissing of overeenkomst niet het werk der partijen is.

Anderzijds, kan men ook het bestaan eener transactie voorbehouden, daar in den grond de partijen enkel een beslissing doen opstellen die ze voorafgaandelijk reeds bekrachtigen door het geven eener onbeperkte volmacht in den vorm van een overeenkomst (P. B. V° Arbitragenr. 16).

Hieruit blijkt dat men zich niet zoozeer met de bewoordingen dan wel met de bedoelingen moet inlaten.

Aldus is de acte, door partijen transactie genoemd, waarbij aan experts opgedragen wordt in laatsten aanleg de bewerkingen van vereffening en deeling eener nalatenschap te doen, en bijgevolg de wederzijdse rechten vast te stellen, een scheidsrechterlijke overeenkomst (Lyon, 28 Juni 1881, D. P. 1882, 2, 190).

Integendeel is de overeenkomst waarbij in betwisting zijnde personen zich verbinden de beslissing van experts aan te nemen als een door hen gesloten contract, geen arbitrage doch veeleer een transactie (Antwerpen, 9 Dec. 1864, B. J. 1865, blz. 300; Brussel, 1 Mei 1878, B. J. 1878, blz. 1326). Deze beslissing brengt inderdaad geen veroordeeling mede doch geldt enkel als overeenkomst en alleen als zoodanig kan de uitvoering ervan, na gerechterlijke veroordeeling, afgedwongen worden (cfr. nochtans Garçonnet, Traité de Proc. VIII, n° 225, nota).

De contractueele vaststelling van vennootschapsaandeelen door een derde persoon is ook geen scheidsgerecht. Het kan voorkomen dat de vennoten zich verbinden aan een derde persoon de ramingen en vaststellingen hunner wederzijdsche rechten in de vennootschap op te dragen. Deze doenwijze is voorzien in Art. 1854 van het Burgerlijk Wetboek.

De contractueele vaststelling geldt enkel als contract en volgt de algemeene regelen van het verbintenissenrecht.

Het scheidsgerecht is verschillend van de begroting door scheidsrechter, van den verkoopprijs :

In een verkoop mag ingevolge Art. 1592 van het Burgerlijk Wetboek de raming van den prijs overgelaten worden aan een scheidsrechter. Deze scheidsrechter is echter noch een deskundige noch een eigenlijke scheidsrechter. De deskundige inderdaad, geeft slechts een niet-bindend advies, hier is de vaststelling verplichtend.

Men staat hier ook niet voor scheidsrechter, daad dezès tusschenkomst het bestaan van een geschil vergt, wat hier het geval niet is.

De vaststelling van prijs is een deel der overeenkomst en sluit dus de betwisting uit.

Deze oneigenlijke scheidsrechter is echter ook geen mandataris, vermits hij de partijen niet vertegenwoordigt en eigendunkelijk optreedt (cfr. Rép. Prat. V° Arbitrage n° 12; Contra : Planio et Ripert, Traité Prat., 10, n° 37).

R. v. L.

De Vlijt, Nationalestr., 46, Antwerpen. A. Somville, best.

Abonneert U op "Rechtskundig Weekblad" !